

Dukagjini

Botim Periodik i Shoqatës Atdhetare “Dukagjini”, Viti i XII i botimit, nr. 127, maj 2014
Nr. Llog. UNIONBANK 510367047020112, Shkodër - Albania, Tel. 00355683191817, internet: www.shoqatadukagjini.com, Kryeredaktor: Lazër Kodra, Çmimi 30 lekë / 1.5 euro

editorial nga NDUE SANAJ

A mund të ecim duke u vrrarë...?! ²

Me datën 17 maj 2014, në mjediset e Famullisë së Kishës së Shën Shtjefnit, salla “Kardinali Mikel Koliqi”, zhvillonim ceremoninë e promovimit të dokumentarit “Misteri i një Kreshte”, me autor të pasionuarin e veçante të kameramanit, Mhill Vata. Kjo veprimtari, në jetën e Shoqatës nuk ishte e rastit! Vetëm në këto 5 muaj të këtij viti, ishte e katërta veprimtari, përveç nxjerrjes së numrit të gazetës në çdo muaj pa u ndërprerë prej 127 muajve, duke filluar nga muaji dhjetor 2003.

Misteret e një Kreshte

Nga Roza Pjetri / Me datën 17 Maj 2014 në orën 18.30 në sallën “Kardinal Mikel Koliqi”, Shoqata “Atdhetare- Dukagjin”, në bashkëpunim me Famullinë e Shën Shtjefnit Shkodër organizuan promovimin e filmit dokumentar - “Misteret e një Kreshte” me autor Mhill Vata. Në vazhdimësinë e punës 11 vjeçare që Shoqata jonë po bënë në promovimi e vlerave dukagjinase, pas promovimit të filmit dokumentar kushtuar jetës dhe veprës së shkrimtarit dhe albanologut Martin Camaj, me autore gazetaren Tefta Radi, ...

**Mirdita
përmes
liderve** ⁸

SIGMA
VIENNA INSURANCE GROUP

Një muze etnografik në Tuz-i veçantë në të gjitha hapësirat shqiptare

Nga **Prelë Shytani** / Me 1 Maj, në ditën ndërkombëtare të punëtorëve, në Tuz të Malit të Zi, u zhvillua një veprimtari apo festë në kuadër të 12-vjetorit të muzeut etnografik i ngritur e pasuruar personalisht nga shqiptari atdhetar, Shtjefen Ivezaj, i cili muzeun e ka “pagëzuar” me emrin e tij. Kjo veprimtari u zhvillua në Shtëpinë e Kulturës së Tuzit, në të cilën morën pjesë për veç tuzjaneve dhe Malësisë për rreth, edhe të ftuar nga Shqipëria, kryesisht nga Malësia e Madhe e Shkodra.

REFLEKTIM DHE RESPEKT...

- MBRESA NGA VIZITA NË ISH BURGUN E SPAÇIT -

Nga Lulash Brigja / Pak ditë më parë nga drejtuesit e Komisionit “Drejtësi dhe Paqe”, për Shoqatën “Atdhetare Dukagjini” erdhi një ftesë për të qenë pjesëmarrës në promovimin e një shoqate të re për restaurimin, ruajtjen dhe transformimin e burgut të Spaçit në një objekt muze. Sapo u vura në dijeni të një veprimtarie të tillë mendova se, është një rast i veçantë për ta vizituar edhe unë atë vend famëkeq, ... ⁶

**Gjergji ynë
i dashur** ¹²

Mundësoi
Botimin:
**NDUE
FTONI**

A mund të ecim duke u vrarë...?!

Nga **NDUE SANAJ**

Me datën 17 maj 2014, në mjediset e Famullisë së Kishës së Shën Shtjefnit, salla “Kardinali Mikel Koliqi”, zhvilloni ceremoninë e promovimit të dokumentarit “Misteri i një Kreshte”, me autor të pasionuarin e veçante të kameramanit, Mhill Vata. Kjo veprimtari, në jetën e Shoqatës nuk ishte e rastit! Vetëm në këto 5 muaj të këtij viti, ishte e katërta veprimtari, përveç nxjerrjes së numrit të gazetës në çdo muaj pa u ndërprerë prej 127 muajve, duke filluar nga muaji dhjetor 2003.

Në të gjitha veprimtaritë, në të gjitha numrat e gazetës sonë “Dukagjini”, janë bere përpjekje të sjellim në kohe vlerat e Dukagjinit dhe të dukagjinave në shekuj në fushën atdhetare, në fushën historike, në fushën kulturore, etnografike dhe artistike, të cilat nuk kane qene dhe nuk janë të pakta. Nëpërmjet tyre, jo vetëm kemi bere përpjekje të tregojmë vlerat atdhetare, vlerat nacionale, pjese e së cilës kemi qene dhe jemi! Nëpërmjet tyre, jo vetëm kemi bere përpjekje për të publikuar kontributin tone modest në themelet e shqiptarisë, por çka është më e rëndësishmja, të bëjmë përpjekje t’u leme trashëgim këto vlera brezave të ardhshëm, që ta ndiejnë veten krenare për prej ardhjen e tyre, për të paret e tyre, si dhe mbi bazën e tyre të ndërtojnë të ardhmen.

Në këtë drejtim sa do mundohemi të paraqesim vlera, ato nuk kane të sosur, nuk e dimë nëse ato do të kenë fund ndonjëherë, sepse banoret e kësaj zone, megjithëse të izoluar në mes të atyre maleve, në mes të Alpeve Shqiptare, dhe duke u ndeshur sa me sllav, turq, italian, austriake, gjerman e të tjerë që kaluan mbi këto rajone dhe duke u drejtuar nëpërmjet së

drejtës zakonore, ato asnjëherë nuk u asimiluan dhe asnjëherë nuk ju nënshtruan së keqes.

Në një rast, njeri, në mes të tjerave me pate thënë: “... *jeni shume duke i dhenë vetes përpjetë ...!*” I them: “*Ju nuk jeni duke na lenë të merremi me vetveten!*” Unë kisha dhe nuk kisha të drejte!? Kisha te drejte se, jo pak na kane konsideruar, na kane paragjykuar si sinonim i së keqes! Nuk kisha të drejte se, ne jo në pak raste jemi bere dhe po bëhemi pjese e së keqes, po mbetemi në nivele të një shoqërie primitive!

Ne, nuk po ecim sa duhet më të përparuarit, nuk po ecim me fqinjët tanë, siç janë malësorët e Malësisë së Madhe, për mjaft norma që kërkon koha. Madje

zgjidhen nepermjet dialogut, nepermjet bisedimeve, nepermjet strukturave te drejtesise, te cilat jo vetem nuk lenë pasoja, por shtojne me shume marredheniet ne komunitet, dhe dashurine ne mes njerezeve per nje te ardhme me te sigurte.

Pra, nuk mundet të ndërtohet e ardhmja mbi vrasjen! Nuk mund të ndërtohet e ardhmja mbi dhunën! E ardhmja ndërtohet mbi virtytin, mbi dashurinë, mbi tolerancën e ndërsjelle. Çka duhet arma që mbahet në shtëpi? Pse, e mban armen, kur ke shtetin tende që të mbron? Mbajtja e armës, nuk është virtyt, por është dhune, është vrasje, është humbje të jetës së njeriut. Ja çfarë solli dhuna, që atë dite që po promovoni

jshme, sepse edhe ne nuk po e njohim ato struktura, nuk po e njohim shtetin tone.

Pse ndodhi kjo ngjarje? Pse humbi një jete njeriu, jeta e një djali të ri? Ajo, jete e këtij djali të ri humbi për dy arsye: **Së pari**, humbi kjo jete e këtij djali se, shoqërie e jone ende vijon të jetoje me mentalitetin e vetëgjyqësisë. Edhe në të kaluarën veprimet e armatosura ndaj pushtuesit nuk janë ndërmarrë në mënyrë vetjake, por janë mbledhur burrat dhe pas një diskutimi të hapur, kane vendosur se çfarë do të bëhet, si do të bëhet dhe kush do të marri pjese. Ndërsa sot, pa asnjë përgjegjësi familjare, pa asnjë përgjegjësi prindërore, djali ndaj prindërve dhe prindërit

Vrasja është dhimbje e madhe se, ka të bej me humbjen e një jete njeriu! Ajo, dhimbja është një shfaqje ku ne jemi organizatore, regjisore, aktore dhe spektatore ... Pra, të gjithë jemi pjese e saj, çka nuk duhet të jemi.

Me këtë rast, në emrin tone personal, në emër të Shoqatës “Atdhetare-Dukagjini”, besojmë edhe në emër të intelektualëve dukagjinase dhe mbare shoqërisë, bëjmë thirrje: Jo lufte kundër gjakmarrjes, por pune e gjithanshme kundër dhunës, pune e gjithanshme kundër vrasjes se, gjakmarrja është pasojë e tyre. Ju bëjmë thirrje prindërve dukagjinase, të bëjnë pune të gjithanshme për heqjen e armës nga shtëpitë dhe

dorëzimi i tyre në strukturat e shtetit tone. Ka ardhur koha që secili prind të marri përgjegjësinë më të madhe në mbrojtje të jetës, duke filluar që nga vetja.

Jemi shume te indinjuar ashtu si edhe ju, që ne prindërit nuk po marrin përsipër përgjegjësinë ndaj fëmijëve?! Është e lehte te lindesh, por nuk është e lehte të rrisësh fëmijë me virtyte, në qofte se nuk merren përgjegjësit ndaj fëmijës.

“Njerëzimi është më tepër i prirur të vuajë, sesa të luftojë për të larguar format me të cilat është mësuar ...”, theksonte **Thomas Jefferson**, një nga formuluesit e Kushtetutës së SHBA. Mendojmë se nuk ka shume nevojë për koment, por duam të theksojmë se, ne nuk duhet t’i mbetemi peng e mentaliteteve dhe praktikave që jo vetëm nuk na hapin rrugën drejt se ardhmes, por na pengojnë të ecim drejte shoqërisë se hapur, drejte emancipimit të vetes, të familjes dhe të shoqërisë

Seneca, theksonte: “*Para se gjithash është më e lehte ta evitosh të keqen se sa ta trajtosh, mos e prano se pastaj nuk modelohet, një here po e lejove, e keqja ulet këmbë kryq e behet Zot i shpirtit tënd, behet me e forte nga ç’je ti i afte për ta shmangur, ajo nuk të lejon ta cungosh dhe as ta zvogëlosh ...*”

Besojmë në mirëkuptimin tuaj dukagjinase, lexues të gazetës “Dukagjini”, por dhe te të tjerët që diçka do të bëhet më mire në drejtimin të edukimit të fëmijëve tanë me virtytet njerëzore, larg vetëgjyqësisë, larg armës dhe me virtytin të mbjellin vetëm, vetëm dhe vetëm dashuri!

dhe kohet e fundit bëhen përpjekje ti vendosim ato me mentalitete të një shoqërie primitive, kur ne fakt e keqja nuk mund të zgjidhet me të keqen, nuk mundet ngjarjet apo fenomenet anakronike te zgjidhen me metoda anakronike.

Kete te keqe e kemi trajtuar disa here nepermjet gazetes “Dukagjini”, nepermjet veprimtarive dhe misioneve televizive, me qellim qe te ndikojme sa te jete e mundur ne edukimin me normat e nje shoqërie te hapur, ne themel se ciles jane vlerat e individit. Ne nuk jemi nje shoqeri fisnore, pavarësisht mendimeve te ndryshme, qe ende kane mbetur peng e se kaluares. Fenomenet apo ngjarjet e ndryshme, apo konfliktet nuk mund te zgjidhen nepermjet pushkes, e cila jovetem qe nuk e zgjidh problemin, por le dhe pasoja shume te renda. Ato

vlera të banoreve kësaj zone në shekuj, u varros një djalë 25 vjeçare, në kulmin e rinise së tij. Në emër të Shoqatës “Atdhetare-Dukagjini”, të redaksisë së gazetës “Dukagjini”, familjes së tij i shprehim ngushëllime më të sinqerta.

Me këtë rast, në emrin tone personal, në emër të Shoqatës “Atdhetare-Dukagjini”, të palëve të përzier në këtë vrasje, ju bëjmë thirrje që kjo ngjarje e rende, shume e rende të zgjidhet nëpërmjet strukturave të drejtësisë të shtetit tone. Ajo, që do të na japin strukturat e drejtësisë duhet pranuar dhe nuk duhet bere asnjë veprim tjetër, që ju bie ndesh atyre. Vetëm kështu tregojmë vullnetin tone drejte emancipimit, drejt njohjes së shtetit tone, të cilin përveç problematikave të tij jo të pakta dhe që na kane kush-tuar jo pak probleme të panevo-

ndaj djalit apo vajzës, merre armen dhe “o burra-dale ku te dale dhe hidhet në sulm”, për të vrare dhe për të vrare jo atë që të ka pushtuar dhe të ka marre nderin si atdhetar, por për të vrare shokun e vet, me të cilin kushedi se sa here kane ndeje bashke. **Së dyti**, ende vijohet të mbahen armët neper shtëpia pa pasur asnjë nevojë. Prindër, pse mbani arme në shtëpi? Arma në shtëpi është dhune psikologjike! Arma në shtëpi shpreh frike! Arma në shtëpi është trimëri para kohe! Arma në shtëpi, në këtë kohe është marri, që nuk duhet të jete! Arma në shtëpi është trimëri kundër jetës! Si është e mundur të mbahet arma në shtëpi, të cilën e merr një adoleshent dhe bën krimin. Ky qëndrim nuk është dhunti, nuk është trimëri, por është fatkeqësi e madhe, është humbje e një jete?!

Një muze etnografik në Tuz-i veçantë në të gjitha hapësirat shqiptare

Nga Prelë Shytani

Me 1 Maj, në ditën ndërkombëtare të punëtorëve, në Tuz të Malit të Zi, u zhvillua një veprimtari apo festë në kuadër të 12-vjetorit të muzeut etnografik i ngritur e pasuruar personalisht nga shqiptari atdhetar, Shtjefen Ivezaj, i cili muzeun e ka “pagëzuar” me emrin e tij. Kjo veprimtari u zhvillua në Shtëpinë e Kulturës së Tuzit, në të cilën morën pjesë për veç tuzjaneve dhe Malësisë për rreth, edhe të ftuar nga Shqipëria, kryesisht nga Malësia e Madhe e Shkodra. Ftesë të veçantë pati Shoqata “Atdhetare-Dukagjini”, e cila u përfaqësua denjësisht me një delegacion prej 25 vetash, veprimtar të palodhur të saj, drejtuesit kryesor të shoqatës me në kryetarin e saj, Ndue Sanaj, në të cilin mese miri ishin harmonizuar gjinitë e brezat. Pati pjesëmarrje edhe nga shoqata “Malësia e Madhe-Nderi i Kombit” me kryetar, Sytki Ndrecaj, në përbërje të së cilës kishte aktivistë, drejtorë shkollash, studiues dhe gazetar të TV “Kopliku”. Ky i fundit e pasqyroj gjerë e gjatë këtë veprimtari. Në këtë aktivitet nuk mori pjesë asnjë drejtues nga komuna urbane e Tuzit apo të pushtetit vendor nga Shqipëria. Kjo tregon se sa pak e vlerësojnë artin e kulturën dhe trashëgiminë kulturore në territoret ku ata drejtojnë.

Moderator të këtij përvjetori ishin aktorët e Teatrit “Migjeni”, Bruno Shllaku dhe bashkëshortja e tij, Paskualina, të cilët i dhanë gjallëri këtij aktiviteti. Ishte planifikuar edhe një koncert artistik, i cili nuk u dha me kërkesë të mikpritësit, për arsye se kohët e fundit kishte pas vdekje shumë të dhimbshme në Tuz, në Malësi, megjithëse jo në fis të vet. Ja se në ç’nivele është burrëria e malësorit.

Referenti kryesor për muzeun etnografik ishte historiani e publicist Ndue Bacaj, i cili foli për vlerat e mëdha kulturore e patriotike të muzeut duke e analizuar në detaje si dhe duke nxjerrë në pah meritën e veçantë dhe të vetme të ndërtuesit, mbledhësit të materialeve të Shtjefën Ivezaj. Diskutuan dhe vlerësuan punën e bërë edhe drejtori i arsimit dhe sportit të Malësisë së Madhe, Vlash Lina-di dhe përgjegjësi i kulturës së komunës Kastrat, studiuesi Gjon Lula.

Vlerësim të veçante, për punën e bere nga etnografit Shtjefën Ivezajt, ia beri Shoqata “Atdhetare-Dukagjini”! Kryetari i saj, Ndue Sanaj, në përshëndetjen e tij, në mes të tjerave theksoi: “Nuk gjeje fjale të shpreh kontributin e jashtëzakonshëm të këtij burri të madh të nacional-

itetit tone! Me këtë rast dua të citoj një shprehje të një burri të madh të botes, Lioll Tuman, i cili theksonte: “Qyteti i madh është ai që ka burrin më të madhe apo gruan më të madhe edhe nëse është me kasolle zhelane, Ai është prape qyteti më i madh në të gjithë botën!”. Prandaj i themi Malësi e Madhe përveç të tjerave edhe se, ka burra të mëdhenj edhe se ka gra të mëdha, siç është nder ta edhe i madhi Shtjefen Ivezaj. Për kontributin e këtij burri të madh, sigurisht së bashku me bashkëshorten, të Malësisë së Madhe, Malësisë së Tuzit, Kryesia e Shoqatës “Atdhetare-Dukagjini” i jep titullin më të lartë të saj, “Anëtar Nderi të Shoqatës “Atdhetare-Dukagjini”, me motivacion: “Sh-

vënë në dispozicion duke mbushë dhe ekspozuar materialet e mbledhura nga ai dhe bashkëshortja. Aty kishte materiale me vlera të jashtëzakonshme të trashëgimisë kulturore të malësisë dhe gjithë veriut, si: veshje të llojeve të ndryshme që nga xhubleta shekullore, çakçirët, xhamadan, mitan e gozhup; gjithfarë veglash pune prej druri e metali të kohëve të ndryshme; orendi shtëpiake, kryesisht prej druri, si: trevesa, stola, karrige, lugë, arka, kosha e të tjera. Kishte armë të llojeve e kohëve të ndryshme, materiale për përpunimin e ruajtjen e prodhimeve që malësori ka pas ndër shekuj, punime të ndryshme me dru, lesh e metal e te tjera e te tjera, qe sado ta shtrydhim ku-

vlera të pallogaritshme. Edhe në Qarkun Shkodër e kemi shembullin se, me pasion e përkushtim mund të bëhet diçka. I tillë është i pasionuari dhe i palodhuri, mësuesi pensionist Ruzhdi Poda në Anën e Malit, i cili ka ndërtuar një muze modest në ambientet e shkollës së mesme në Oblikë, nga i cili kanë ç’ të mësojnë edhe zonat e tjera të veriut. Po, kështu i pasionuari Gjon Gila, pronari i bar-restorant “Tradita”, ka dhenë e jep një shembull të shkëlqyer në grumbullimin e publikimin e vlerave etnografike, në veçanti në drejtim të veshjes tradicionale. Këta shembuj jo vetëm që duhet të publikohen, por duhet te shtohen se, mundësitë janë, që t’i shërbejnë edukimit të brazave të rij.

Ne një nga dhomat e muzeut, nga majta ne të djathtë: Jozef Mollzeti, etnografi Shtjefen Ivezaj, Ndue Sanaj, Silvana Arrinaj, Zef Lualshi dhe bashkëshortja e tij

embull i shkëlqyer i mbledhjes, ruajtjes dhe publikimit të vlerave kulturore, historike dhe etnografike të popullit shqiptar”. Sekretari i shoqatës, Luigj Shyti, dhuroi tre libra të tij. Ndërsa veprimtari dhe etnografi i Shoqatës, Zef Lulash Sokoli i dhuroi muzeut një jelek malësori me motive tradicionale të punuar nga vetë ai. Ky nderim që ju be etnografit Shtjefen Ivezaj, bëri shumë përshtypje ndër pjesëmarrësit, me veshjet e tij karakteristike, me rroba të traditës, me pamjen e një kreshniku, i cili u bë objekt i shumë fotografive me persona të njohur e të panjohur.

Etnografi, Shtjefen Ivezaj, emrin e të cilit është pagëzuar Muzeu, Muzeu “Shtjefen Ivezaj”, nderon me titullin “Mirënjohja”, Shoqatën “Atdhetare-Dukagjini”, me motivacion: “Për kontributin e dhenë Muzeut Etnografik, Fototekës, Bibliotekës dhe Filatelisë së Malësisë”.

Kjo veprimtari u mbyll me një koktejl. Nuk kishte si të ndodhte që ne të ardhurit nga Shqipëria, mos ta vizitonim nga afër muzeun, për të cilin kishim shkuar. Pamë një mrekulli të vërtetë. Gjithë shtëpinë dhe mjediset rreth saj e kishte

jtësën nuk mund ti themi të gjitha çfarë ishte ekspozuar aty. Ishte aq e madhe sasia e tyre sa do duhej një ndërtesë shumëkatëshe. Duhet theksuar fakti se gjithçka ishte bërë me forcat e veta, i cili gjithçka e kishte vënë në funksion të këtij muzeu me vlera mbarë-nacionale, falë një pasioni të pasiq, nga një zemër e madhe patriotike e atdhetare. Për vlerat që ky muze të ofron ia vlen që të vizitohet nga sa më shumë kolektiva mësuesish, grupe nxënësish e studentësh, që do ti shërbente edukimit patriotik e atdhetar të tyre, duke rritë dashurinë dhe respektin për të parët tanë. Edhe në Malësinë tonë, pra edhe në Dukagjin, janë përdorur po thuaj se të gjitha materialet e llojeve që ishin ekspozuar në muzeun në fjalë, te cilat brezi i tretë edhe i ka jetuar dhe i ka ruajtur deri në ditët tona. Por askush nuk e ka marrë mundimin me i mbledhë dhe ekspozuar ato. Përkundrazi, ka pas ca grumbullues të tyre, disa “tregtar të vegjël”, të cilët duke mashtruar, i kanë marrë me çmime qesharake e shitë një dore të tretë me çmime 10-fish më të lartë atje ku e dine vetëm ata duke humbë kështu

Grupi dukagjinas pjesëmarrës në 12-vjetorin e muzeut etnografik në Tuz pati vlerësime maksimale nga të gjithë pjesëmarrësit, në radhë të pare nga ideatori, financuesi dhe ngritësi i këtij muzeu, etnografi Shtjefën Ivezaj. Në mbyllje të të gjitha veprimtarive, hotjani me banim në Amerikë, Pashko Dedvukaj, nipi i etnografit Shtjefen Ivezaj, na veçoi nga të gjithë pjesëmarrësit duke na ftuar për darkë. Nuk mundem të mos e pranonim ftesën e tij se, e kishte me plote zemër. Kështu që morëm pjesë në darkën e organizuar prej tij, në të cilën jo vetëm pati “bukë e kripë e zemër” siç e ka tradite malësori, por na dha edhe një meny me prodhime deti-fushe-mali, me muzikë të traditës dhe të kohës nga këngëtarët tashme të afirmuar dhe të dashur për publikun Pëllumb Vrica e Gëzim Zefi, duke e mbyllur me urimin: U bashkofshim sa më shpesh në evenimente të tjera ku të shohim gjithnjë e me shume, vlerat më të mira të shqiptarëve në përgjithësi dhe të malësorëve në veçanti, kudo ata ndodhen e kane ngritur çerdhen e jetës së tyre.

Misteret e një Kreshte

Me datën 17 Maj 2014 në orën 18.30 në sallën “Kardinal Mikel Koliqi”, Shoqata “Atdhetare- Dukagjin”, në bashkëpunim me Famullin e Shën Shtjefnit Shkodër organizuan promovimin e filmit dokumentar - “Misteret e një Kreshte” me autor Mhill Vata.

Në vazhdimësinë e punës 11 vjeçare

Martin Camaj, me autore gazetaren Tefta Radi, ajo organizoi dhe promovimin e një tjetër dokumentari, me autor dhe tematik dukagjinase.

Në fillim të këtij promovimi fjalën e mori Kryetari i Këshillit Baritor të Famullisë së Shën Shtjefnit, Paulin Ujka, i cili ju uroj mirëseardhjen të pranishmëve dhe hapi siparin e dokumentarit, i cili zgjati 30

minuta duke përcjell mjaft emocione për të pranishmit.

Pas shfaqjes së dokumentarit, të cilat u shoqëruan me duartrokitje për punën e mirë të autorit, fjalën e morën:

Paulin Ujka, i cili ne mes te tjerave, theksi: “Autori në fjalë i frymëzuar nga bukuria e dhuruar nga Dora e Zotit herë pas here sjell për teleshikuesin dokumentare, të

që Shoqata jonë po bënë në promovimi e vlerave dukagjinase, pas promovimit të filmit dokumentare kushtuar jetës dhe veprës së shkrimtarit dhe albanologut

cilët janë vlerësuar dhe vlerësohen për punën e arrirë artistikisht. Që nga viti 2007, Mhill Vata i bazuar në dashurinë, me punën e tij ka sjell për teleshikuesin

8 dokumentar, të cilët janë transmetuar nga TVSH. Galeria, Mulliri i vjetër, Thethi dhe Alpet, Gjurmët e lashtësisë, Zëra në Alpe, Heronjtë e bjeshkëve dhe Misteri i një Kreshtë, të cilin sapo e shikuam. Gjithashtu është në punim e sipër edhe një tjetër dokumentar –Dhia e egër, mbretëresha e Alpeve. Duke u nisur edhe nga emërtimi i dokumentarëve, Mhilli me kamerën e tij ju ka veshur Alpeve dhe historisë së tyre, për ti përcjell me realitetin e tyre. Ja vlen të përmendet se, në punën e tij, ai i ka përballuar vetë të gjitha shpenzimet. Për shumë njerëz kjo do të dukej sfidë e madhe, por këto përpjekje dhe këto suksese kanë vetëm një emër: Dashurinë për vendin ku jemi lindur dhe rritur dhe falënderim përpara Zotit, i cili na i ka dhuruar natyrën, historinë dhe njerëzit.”

Historiani i kësaj zonës së Dukagjinit, Prel Milani, në fjalën e tij shprehu në

ku dhe janë përqendruar pamjet filmike. Ky dokumentarë e ngacmon shikuesin për të prek me dorë këto bukuri të këtyre majave të thepisura.

Pastaj e mori fjalën dhe Kryetari i shoqatës, Ndue Sanaj, i cili e përgëzoi autorin në fjalë për punë e mrekullueshme dhe sakrifikues të bërë deri tani. Je një krenari për Dukagjinin, ku ju me bashkëpunimin tuaj me programin satelitor të RTSH i keni dhënë jehonë Dukagjinit dhe historisë së tij.

Edhe ky dokumentarë sjell për shikuesin punën e mirë që ka bërë Mhilli, në bashkëpunim me grupin e tij realizues: Producent-Ferdinad Sula, Konsulent-Fran Okseti, Montazhi- Yllka Gjollësja, Miksazhi -Ermal Bardhi, Folës –Arben Derhemi ndërsa realizimin, skenarin dhe kamera- janë punë e vetë Mhill Vatës,

Në përfundim si mesazh përmbyllës të këtij promovimi me mjaft emocione,

veçanti, për vlerën historike që përcjell ky dokumentarë. Paraqitja me realizëm dhe ilustrimi me momentet kulmore të historisë e sjellin këtë legjendë të gjallë në mesin tonë dhe pse jo për tu lenë trashëgim dhe brezave që vinë.

Ndërsa Sekretari i shoqatë, Luigj Shyti, në veçanti u ndal në vlerën e paraqitjes së mrekullueshme të pejsazhit Shaljan,

Paulin Ujka interpretoi disa vargje të Atë Gjergj Fishtës, të cilat ishin apel i dashurisë për Atdheun.

Përballë kësaj punë të mrekullueshme, fjalët janë të tepërta, por ne e përgëzojmë te nderuarin Mhill Vata, për punën e tij dhe i urojmë suksese të mëtejshme.

Përgatiti
ROZA PIJETRI

TË LUMTË MHILL VATA (DUKE PARË DOKUMENTARIN “MISTERI I NJË KRESHTE”)

Në mjediset mjaftë të mira të sallës “Kardinal Mikel Koliqi” në Shkodër, u promovua këto ditë dokumentari “Misteri i një Kreshte”, përgatitur nga Mhill Vata.

Ndërsa shikoja këtë dokumentar të përgatitur nga zoti Mhill, përveç realizimit mjaftë të mirë, më zgjoj kujtime nga kohë e kaluar. Më vjen shumë mirë që u realizua dhe u shfaq, duke bërë fjalë për kohë të vjetra, për legjendë e gojëdhëna që jetojnë gjallërisht në ato male. Kanë kaluar shumë studiues, gazetarë, udhëtarë dhe nuk u kujtuan për këtë legjendë sa të bukur dhe domethënëse. Mhill Vata që i vetmi Dukagjinasi që u morën me këtë emërtim, të këtij varri në këtë kreshtë të Majave të Shalës. Gjatë këtij dokumentari shikohet përpjekja e suksesshme e zotit Mhill për të pasqyruar edhe të tjera të dhëna që kanë të bëjnë me shtrirjen e kishave të vjetra. Këto kanë të bëjnë me vjetërsinë e besimit në këto zonë, vjetërsinë e popullsisë të kësaj zone. Do

të qe mirë , mendoj unë, që të bëhet shumëfishimi i këtij dokumentari dhe të tjerëve që ka përgatitur Mhilli, që secili të mund ta kenë në shtëpinë e vet, sepse është histori dhe kulturë për secilin. Gjatë punës së tij M. Vata ka bërë përpjekje të mira për konsultimin me banorë të moshave të ndryshme, por edhe me literaturë të kohëve të mëparshme. Konsultimi është i domosdoshëm për të shpjeguar ngjarje dhe data, tregojnë seriozitet dhe saktësi të tyre.

Në lidhje me Kolë Mark Gecin ka mendime të ndryshme, si ishte frat, ishte udhëtar i zakonshëm, ishte luftëtar që po kërkonte të mbrohej, apo mbledhës bimësh mjekësore. Unë ka pasur rastin që të dëgjoj tek bisedonin pleq të vjetër, për histori të kohëve të vjetra, si axha im Mhill Sokoli që ka vdekur në vitin 1975, 97 vjeç, Gjon Ndoci që ka vdekur 103 vjeç, Zef Gjeloşi që ka vdekur rreth 100 vjeç, Vogël Prela, Ndue Gila, Mitër

Kola, që këndonin më lahtë një këngë të vjetër që bënte fjalë për përplasje të dragonjve dhe kulshedrave, dhe pikërisht edhe këtë e lidhnin më një përpjekje të tillë, prej nga mbeti i vrarë ky njeri që u gjet më vonë dhe u varros aty. Mundet edhe që është hapur ai varr, pse jo edhe të jenë lëvizur eshtrat e tij.

Është një emër vendi shumë interesant që lidhet të kushririn e Kolë Mark Gecit, Prekë Gjon Gecin. Poshtë ati varri, në anën e Shalës është një faqe shkëmbi e lëmuar që quhet edhe sot Rrasa e Prek Gjonit, i cili sipas gojëdhënave është rrëzuar dhe ka mbetur i vdekur aty. Nuk di të dhëna se kur u rrëzua, a ishte së bashku kushëririn dhe njëri mbeti atje sipër dhe tjetër u rrëzua më poshtë, është rrëzuar më vonë, apo si është e vërteta nuk është e qartë, por, tek ajo rrasë shkëmbi ka mbetur Prekë Gjoni që e vërteton emri që i ka mbetur ati vendit. Kjo ngjarje ka ndodhur 10 breza më parë dhe konkretisht po rreshtoj brezat këtu duke filluar nga unë: 1-Zef, 2-Lulash, 3-Sokol, 4-Vuksan, 5-Mark, 6-Ndue, 7-Gilë, 8-Martin, 9-Vuksan, 10-Prekë, 11-

Gjon, 12-Geci.

Në Dukagjin ka shumë vende që lidhen me legjendë, gojëdhëna, ngjarje dhe data shumë të rëndësishme që meritojnë vëmendje, që kam besim që Mhilli apo edhe ndokush tjetër do të hulumtojnë rreth tyre. Ka edhe varre të pa identifikuar. Në rrugën që të çon nga Lotaj për Nënmaçiq, pas Lterit të Mjaçit është një varr që edhe sot quhet “Varri i Fratit”. A nuk është nxitës për të hulumtuar.

Një konsideratë të veçantë është shumë e nevojshme që të kenë shenjat e ndryshme më të cilat malësorët kanë ndarë kohën, kanë parashikuar motin, etj. Këto shenja tregojnë kulturë, kanë histori dhe domethënie të tyre.

Bashkëpunimi i moshave të vjetra me brezin e ri dhe regjistrimi i kujtimeve të tyre është një punë që duhet bërë sa më parë që të mos varrosen së bashku pleqtë. Brezat e ardhshëm kanë nevojë për këtë, sepse tregojnë identitetin tonë, historinë tonë, kulturën tonë të vjetër.

ZEF VUKSANI
Lotaj

Kushdo ndjehet mirë mes dukagjinasve të Tiranës

Para pak ditësh u zhvillua mbledhja e zgjeruar e degës të Shoqatës Dukagjini për Tiranën. Vendi ku mbledhet dhe kryen veprimtarinë e saj kjo degë është shumë komod, me kushte për t'ia pasur zili çdo institucion shtetëror a shoqëror, në qendër të Tiranës, pa kosto financiare, e mundësuar nga anëtarë dhe aktivisti i dalluar i kësaj dege shkrimtari Lazër Stani. Për këtë mundësi e privilegj ia dimë për shumë faleminderit, e i jemi shumë mirënjohës. Në këtë takim u diskutuan realizimi i detyrave të lëna nga mbledhja e kaluar dhe u njohëm me planin e punës për të ardhmen duke u ndalur në ato afat shkurtër dhe diskutuar ato afatgjatë. Kjo degë e shoqatës tonë ka në gjirin e saj figura, personalitete, përfaqësues të kulturës, shkencës, biznesit, krijues, me prirje të ndryshme politike, dukagjinas të integruar dhe të përkushtuar në angazhimin e realizimit të programit dhe objektivave që ka dega dhe shoqata jonë.

Ndjehesh mirë, por dhe të shtohet përgjegjësia përpara figurave si prof. Dr. Zef Gjeta, i cili në diskutimin e tij e quan të

nevojshme dhe të rëndësishme që të rritet interesi, vlerësimi, evidentimi e stimulimi i të rinjve dukagjinas, që janë me rezultate të larta në mësim, në të gjitha nivelet që janë rekordmen në sporte të ndryshme, kontribuojnë në shoqata, rrethe shoqërore akademike, shkencore e të tjera, duke njohur këto vlera të rinjve, por dhe duke i njohur edhe ata me njëri-tjetrin dhe me anëtarët e simpatizantët e shoqatës tone.

Fran Molla, me përvojë drejtuese e organizuese në degën e shoqatës tonë, në rrethin e Kurbinit, e tani sekretare i degës të shoqatës "Atdhetare-Dukagjini" për Tiranen, vuri theksin në fjalën e tij për shtimin e rrallëve të anëtarësisë të degës, e kryesisht me të rinj. Është detyrë e çdo anëtarë të kryesisë të degës të evidentojë të punojë dhe të afrojnë sa më shumë dashamires dhe simpatizantë, duke u rritur popullariteti dhe vlerat e kësaj dege të shoqatës. Ai u ndal dhe në vlerësimin me serioz lidhur me abonimet dhe kuotat e anëtarësisë në të ardhmen. Ngriti problemin e përfaqësimit, më të mirë të dukagjinasve në nivelet e ndryshme të pushtetit

duke e argumentuar si nevojë dhe domosdoshmëri për ti ardhur në ndihmë këtij komuniteti si në punësim, strehim, përkrahje sociale, shkollim e te tjera.

Gjon Fierza, në diskutimin e tij, vlerëson kapacitetet që kanë gratë dhe vajzat dukagjinas në Tiranë, për të cilat dega e shoqatës duhet të rrisë përgjegjësinë, e përfshirjes së tyre në aktivitete njohëse, vlerësuese e integruese në planet e afërta që do të projektojnë dega e kësaj shoqate. Është detyrë e degës tonë në përgjithësi, e në veçanti e zonjave të nderuara që janë anëtare të kryesisë së degës, që ky problem të vlerësohet më seriozisht.

Prek Kosuri, si gjithmonë aktiv, kërkoi që secili të ndjejë përgjegjësi, për të realizuar detyrat që i ngarkohen duke pranuar dhe kritikën për indifferencën dhe ata që i zvarrisin detyrat që u ngarkohet dhe marrin përsipër. Secili duhet të informojë dhe të japë llogari, që detyrat mos të zvarriten dhe ato të realizohen në kohen e duhur.

Lazër Stani si shkrimtar e publicist i njohur, foli për një punë më këmbëngulëse në fushën e

trashëgimisë, të zakoneve e traditës të mirë që kanë trashëguar brezat në shekuj me radhë në Dukagjin, duke ua përcjellë brezave që do të vijin si pasuri të madhe, jo vetëm për zonën tonë, por edhe për gjithë Shqipërinë. Ai solli lajmin e mirë se së shpejti do të promovojë librin e tij të radhës duke e shoqëruar me aktivitet me dashamirës dhe lexuesit jo vetëm të Lazerit si autor, por edhe të dukagjinasve që militojnë në shoqatën tonë dhe më gjerë.

U diskutuan dhe u ngritën probleme, por dhe u morën angazhime, për mobilizimin dhe aktivizimin me më përgjegjësi në të ardhmen nga Ndoc Vata, Tomë Shpendi, Kol Aramadhi, Ndoc Fiku, Pëllumb Troja, Tom Shullani e të tjerë. Mendimet, e propozimet e dhëna u vlerësuan dhe u vendosen në planin e punës së degës duke ngarkuar personat të veçantë ose grup pune për t'i realizuar.

Vetë misioni i shoqatës është toleranca, mirëkuptimi, bashkëpunimi e respekti për njëri-tjetrin, duke evituar format e sjelljes arrogante, inferiore, burokratike, apo bajraktarizmat,

të cilat e dëmtojnë misionin e shoqatës. Këto, në degën e Tiranës, janë të papërfillshme, duke venë përballë vlerat, përkushtimin, e personazheve dhe individëve që në Tiranë janë me shumicë nga komuniteti Dukagjinas.

Është për tu lavdëruar dhe vlerësuar kontributi i figurave drejtuese, por edhe anëtar të thjeshtë të degës të shoqatës sonë, për ndihmën dhe kontributin e vazhduar që kanë dhënë: Gjergj Voci, Tringa Rrapi, Ndue Frani, Ndoc Çardaku, Marash Kola, Lena Ndevataj e të tjerë, duke bere që të shohim përpara për rezultate të punës sonë vazhdimisht në ngritje. Angazhimi dhe mobilizimi ynë në një shkallë më të lartë në të ardhmen, do të nxitë dhe mundësojë, që edhe ata që na shohin pak në distancë do të na afrohen, duke reflektuar për vonesën pa arsye që kanë krijuar gjerë tani.

Zef Bari

Kryetari i degës së Shoqatës "Atdhetare-Dukagjini" për Tiranën

GJON THANI NGA PLANI I DUKAGJINIT

Gjon Thani, lindi në fshatin Plan, në lagjen Thane të këtij fshati me datën 04 mars 1923.

Kur ishte në moshe të vogël, 5 vjeç, i vdiq babai, Prendashi, duke e lënë jetim dhe në kushte të vështira jetese. Nena e tij, Lena bashke me Gjonin dhe vajzat e saj, Zojen dhe Marien erdhën në qytetin Shkodër, për të mundësuar një jete më të mire. Gjoni vazhdoi shkollën (liceun ILIRICUM) në Shkodër dhe më vonë mbaroi shkollën unike të asaj kohe, me nota të shkëlqyera.

Gjate Luftës Nacional-Çlirimtare u aktivizua me lëvizjen në Shkodër, organizonin shtypjen dhe shpërndarjen e trakteve shtëpi më shtëpi, dhe për këtë, u burgos 2 here nga regjimi fashist Italian.

Mbas çlirimit, në moshën 21 vjeçare u emërua drejtues i bankës së shtetit në Puke. Gjate punës së tij si ekonomist i afte u vlerësua dhe iu kërkua nga shteti që të shkonte me punë në bankën e shtetit në Tiranë, por për arsye familjare, duke pasur nëntë vete të moshuar dhe të sëmurë dhe nuk mund t'i linte vetëm në Shkodër, nuk shkoi në atë detyrë të re, dhe për rrjedhojë mbeti një vit pa punë.

Mbas një viti, duke pare aftësitë e tij profesionale dhe intelektuale u emërua Drejtues i Postes në Shkodër. Në këtë detyrë punoj deri në vitin 1949. Puna dhe përkushtimi i tij u vlerësuan aq, sa me vonë u emërua ekonomist kontabël në Bankën e Shtetit në Shkodër. Më vonë punoi Drejtues në Bankën Bujqësore në Shkodër deri në daljen në pension. Në vitet 1970-1975, pa shpëputje nga puna, mbaroj studimet e larta në Universitetin Shtetëror të Tiranës dhe u diplomua ekonomist-kontabël.

Gjate punës në Bankën Bujqësore në Shkodër, mbajti një lidhje të ngushtë me kooperativat e Dukagjinit, Shale, Shosh, Pult e Shllak-Temal, duke i pas ato me përparësi dhe ndihmuar ato në nxjerrjen e kredive me afat të gjate. Me vonë, në plotësimin e dokumentacionit të duhur për ti falur kreditë e marre nga shteti.

Në veçanti, ndihmoi kooperativën e Pultit, nga kishte edhe origjinën. Me iniciativën dhe mbështetjen e tij, hapi filialin e Bankës së Shtetit në këtë kooperative që, funksionoj deri në vitin 1989. Pas një pune të gjate si ekonomist dhe Drejtor në Bankën Bujqësore, në vitin 1983 doli në pension, por nuk e la punën. Ai përsëri aktivizohet me punë në banke çdo ditë nga 1 deri në 2 ore për të dhënë eksperiencën e tij dhe për të ndihmuar punonjësit e ri të bankës në rritjen e aftësive të tyre profesionale. Qytetarët e Shkodrës e njohin Gjon Thanin malësor dukagjinas, me traditat e tij burrërore, qytetar me kulture të gjere dhe familjar shembullor.

Gjon Thani, sot në moshën 91 vjeçare, jeton në Amerikë, që në vitin 1997. Ai largua pasi u djeg

banka e Shkodrës, meqenëse jetonte në katin e dytë të saj.

Sa here që unë, nipi i tij, Prella, takoj bashkepunëtorët e tij, si: Pal Ndoshi, Pal Lera, Rasim Rukaj, Mirash Vidhi e shume të tjerë më pyesin për shëndetin dhe familjen e tij, dhe shprehën me konsideratë të larte dhe respekt se, me të vërtetë Gjon Thani ishte dukagjinas i dashur dhe i respektuar, jo vetëm nga bashkëpunëtorët, dukagjinasit, por edhe nga gjithë bashkëqytetarët, ku punoj dhe jetoj në Shkodër.

Gjon Thani, si të gjithë intelektualët e tjerë të Dukagjinit, ishte një vlere e veçante e shoqërisë tone me kontributin e tij, që se

kursej asnjëherë, në veçanti për dukagjinasit, duke u ndier mire dhe krenar se ishte dukagjinas.

Në moshe të thyer, edhe sot vazhdimisht pyet për Dukagjinin duke u habitur, si u braktis kështu?! Kur dukagjinasit kane jetuar atje në kushte më të vështira, kane ruajtur traditat dhe trashëguar ato në shekuj tek brezat e ri, karakteristikat e malësorit, si: bujaria, zgjuarsia, trimëria e të tjera. Intelektuali Gjon Thani, me vlerat dhe cilësitë e tij, i bën ndere gjithë shoqërisë ku jeton dhe në veçanti Dukagjinit, biri i të cilit është.

PRELE KROI

Njoftim!

- Njoftohen lexuesit dhe dashamirësit e gazetës "Dukagjini" në Tiranë se, atë e gjejnë në kioskën në të djathtë të hyrjes në Bibliotekën Kombëtare. Ky njoftim vlen për ata që nuk janë të abonuar.
 - Të abonuar, gazetën ju sjellin anëtarët e kryesisë së degës.
 - Faleminderit për mirëkuptimin!
- Kryesia e degës së shoqatës "Atdhetare-Dukagjini"-për Tiranën

REFLEKTIM DHE RESPEKT...

- MBRESA NGA VIZITA NË ISH BURGUN E SPAÇIT -

Pak ditë më parë nga drejtuesit e Komisionit "Drejtësi dhe Paqe", për Shoqatën "Atdhetare Dukagjini" erdhi një ftesë për të qenë pjesëmarrës në promovimin e një shoqate të re për restaurimin, ruajtjen dhe transformimin e burgut të Spaçit në një objekt muze.

Sapo u vura në dijeni të një veprimtarie të tilla mendova se, është një rast i veçantë për ta vizituar edhe unë atë vend famëkeq, dhe së bashku me kryetarin, Ndue Sanaj ishim të pranishëm në këtë veprimtari.

Pjesëmarrja jonë ishte jo vetëm një respekt për të gjithë ata njerëz, që u torturuan dhe u robtuan për shumë vite në atë "ferr" të sistemit, por edhe një simbolikë e reflektimit që duhet të bëje e gjithë shoqëria shqiptare ndaj atyre që vuajtën, jetuan dhe mbijetuan në atë vend.

Për shumë vite me radhe nga shoqata dhe organizma të ndryshme është përkujtuar revolta e Spaçit, si njëra nga revoltat më të bujshme dhe të përgjakshme, që tronditi thellë ngrehinën politike të asaj kohe. Ky përvjetor kishte një simbolikë të veçantë, sepse tani e tutje do të këtë një shoqatë që do të koordinojë çdo veprimtari apo financim që do të bëhet në këtë objekt.

Në bashkëpunim me drejtuesit e Komunës Orosh, por edhe Këshillin e Qarkut Lezhe është vendosur shpallja e 21 majit si dita e përkujtimit të revoltës të Spaçit

Shoqata "Muzeumi Burgu i Spaçit" është një organizatë jofitimprurëse e themeluar në shtator të vitit 2013 dhe regjistruar në gjykatën e Tiranës në prill të vitit 2014. Shoqata është themeluar nga katër institucione dhe konkretisht: Komisioni Drejtësi dhe Paqe, Instituti i Studimeve të Krimeve të Komunizmit, Instituti i Integritetit të ish të Përndjekurve Politikë dhe Komuna Orosh.

Themelimi i kësaj shoqate ka lindur si nevojë e ruajtjes të burgut të Spaçit nga dëmtimi i mëtejshëm, si një nga burgjet politikë, gjatë regjimit komunist dhe kthimi i këtij burgu në muze, me qëllim përdorimin e tij si një vend pelegrinazhi, vizitash, takimesh, aktiviteteve, konferencash, sidomos për brezin e ri, me qëllim njohjen e tyre me të kaluarën e egër komuniste.

Nëpërmjet realizimit të aktiviteteve lobuese dhe ndërgjegjësuere, pranë organeve kompetente shtetërore dhe jo-shtetërore, brenda dhe jashtë vendit, të kthejë burgun e Spaçit në një muze përkujtimor, me qëllim përdorimin e tij për informimin e komunitetit, veçanërisht të brezave të rinj.

Shoqata do të përdorë të gjitha kontaktet, njohjet dhe partnerët e saj brenda dhe jashtë vendit (Renovabis, Mazimilian, Kolba, Institucionet fetare, Komisioni Evropian për Drejtësi dhe Paqe, Politikanë të ndryshëm e te tjere) për të bindur organet kompetente (Ministria e Kulturës, Drejtorinë e Përgjithshme të Burgjeve e

te tjere.) në kthimin e burgut të Spaçit në muze dhe përfshirjen e tij në listën e objekteve të rëndësishme të veçantë, me qëllim ruajtjen dhe mirëmbajtjen e tij.

Bashkëpunimi me institucione të ndryshme kulturore dhe edukative, me qëllim përdorimin e burgut të Spaçit si

tribunesit më të rëndësishëm në edukimin e popullsisë me ndjenjat e paqes, pajtimit dhe bashkëjetesës.

Bashkëpunim me donatorë të ndryshëm vendas dhe të huaj me qëllim mbështetjen dhe realizimin e aktiviteteve të ndryshme për informimin dhe

imin e vendimit të qeverisë mbi kthimin e burgut të Spaçit në muze

*Të japë mbështetjen e saj intelektuale, organizative dhe logjistike në procesin e shndërrimit të burgut të Spaçi në muze.

*Të ndihmojë në planifikimin dhe zh-

një pikë takimi për t'u njohur me të kaluarën komuniste, si dhe me eksperiencat e veçanta të ish vuajtësve të këtij burgu.

Themeluesit e Shoqatës në mënyrë individuale apo institucionale do të vazhdojnë aktivitetin e tyre lobues në interes të realizimit të qëllimit të shoqatës (transformimin e burgut të Spaçit në muze).

Bashkëpunimi me institucionet fetare si një nga kategoritë shoqërore më të prekura dhe njëkohësisht si një nga kon-

edukimin, sidomos të brezave të rinj, me parimet e njohjes dhe ruajtjes së pasurisë historike dhe kulturore si pjesë e trashëgimisë nacionale, sado e hidhur dhe e papranueshme të jetë ajo.

Duke kontaktuar me drejtues të kësaj shoqate ne, mësuam shumë detaje dhe elemente të projektit të tyre, por ndër to veçojmë:

*Projektin për të bashkëpunuar me organet kompetente shtetërore për zbat-

villimin e aktiviteteve të muzeut.

* Interesante duket ideja, për të organizuar seminare, trajnime dhe vizita në nivel nacional apo ndërnacional për qëllime studimore dhe shkëmbime kulturore.

*Organizimi i vizitave nga studentëve dhe nxënësit e shkollave të mesme, me qëllimin e thellimit të njohurive për këtë pjesë të historisë.

* Të organizojë dhe të mbështesë ak-

tivitete kulturore-artistike me tema nga persekutimi komunist.

Kjo veprimtari filloj në orët e paradrekes me fjalën e rastit e mbajtur nga Sekretari i Komisionit “Drejtësi e Paqe,

bashku j’ua ka borxh atyre njerëzve, që u denuan nga padrejtësia njerëzore e kthyer në ideologji dhe pushtet.

LUTJA
Të lutemi o Zot!

me një shishe në gjoks e një numër mbi kokë

Lutemi edhe për ata që mbijetuan të sflitur, të tjetërsuar në trup e shpirt, të harruar e të përbuzur

mëve mbillte dhimbje dhe respekt.

Çdo njeri , por edhe çdo popull apo nacionalitet ka nevojë të kthehet e të reflektojë mbi ditët apo kohërat e tij të errëta, sepse vetëm duke i kujtuar ato, duke nxjerr mësimet dhe perfundimet

Shume interesant, ne cep te tarracës se kësaj ndërtesë, ka mbire një peme se, ku i ka rrënjët, nuk dihet

Luigj Mila, i cili pasi përshëndeti të pranishmit, paraqiti objektivat dhe synimet e kësaj shoqate.

Kjo veprimtari u përcoll nga gazetarë të shumte të televizioneve nacionale dhe lokale. u recituan poezi dhe vargje nga nxënës të shkollave të 9 vjeçare të zonës, por u tha edhe një lutje që do të vazhdojë të jetë e përvitshme, në përkujtim të atyre që vuajtën, u torturuan, por edhe humbën jetën në këtë “çmendur” të kohëve që lamë pas.

Po e sjell të plotë këtë lutje, sepse është një refleksion dhe obligim, që secili nga ne, por edhe të gjithë së

Sot në këtë ditë simbolike, në këtë vend dhimbjesh për ata të cilëve jeta u humbi në qelitë e ftohta mes lotësh e lutjesh të psherëtirë nën zë

Lutemi për ata që u gllabëruan nga galeritë në punë skllavëruese me të vetmin shpërblim, bukë e ujë

Lutemi edhe për ata që nuk patën një vend të denjë ku të prehen që u groposën si sende në këto shpate

Lutemi edhe për shpirtat e atyre që nga djalli u mashtruan dhe munduan vëllezërit e motrat e tyre të pafajshëm
Lutemi edhe për ata

Pas kësaj lutjeje, të pranishmit i falënderoj dhe i përshëndeti ai, që ishte kujdesur deri në detaje për mbarëvajtjen e kësaj veprimtarie, kryetari i Komunës Orosh, Aleksandër Lala. U rrëfyeu shumë kujtime ku fjala e atyre, që i kanë vuajtur përcillej me lot dhe në sytë e shpirtat e të pranish-

e duhura mundesh të krijosh vizione për një të ardhme të sigurtë.

Pas një dite të ngarkuar me emocione, kujtime. refleksione , projekte dhe ide për një te nesërme më të mirë për të gjithë, pushuam pak çaste në ambientet e një lokali tradicional në fshatin Katund i Vjetër .

Këto pak rreshta që holla në letër, por edhe ato foto të shumta që shkrepam me aparatim tim gjatë kësaj dite, janë të mjaftueshme për të sjell tek ju lexues atë që ne përjetuam dhe që do të mbetet një kujtim i veçantë.

LULASH BRIGJA

Kush ishte Dukagjini edhe kush asht sot

Familja e Dukagjinit ishte shpi feudale me banim në Zadrimën e sotme. Kjo familje ka sundua shume vjet para se të lindte Leka, princi i fundit. Familja e Dukagjinit mori zotërimin e Balshajve të Zetes, sot te Malit te Zi qe e kishin sundua deri në breg të liqenit të Vlorës dy zona edhe sot e kësaj dite mbajnë emrin e tyre, Balza e Shoshit dhe Balza e Rrjodhit. Ketë zotërim e mori Familja e Dukagjinit. Rreth vitit 1300 edhe i erdhi titulli Duke, që në gjuhen tone do të thotë “princ”. Kjo familje është shume vjet para Kastrioteve,bahen gati 700 e sa vjet,që njihet sundimi i tyre me ardhjen e Gjergj Kastriotit në Shqipëri. Shqipërinë e ndan në dy pjesë në Shkumbin të Elbasanit e poshtë Kastriotet, në pjesën e sipërme të Shkumbinit Lek Dukagjini me Kosove,me shqiptaret e Maqedonisë dhe 18 000 shpi ne Malin e Zi. Mbas vdekjes se Gjergj Kastriotit, mbreti i Shqipërisë mbeti Lek Dukagjini deri sa mbaroi shkollën i biri i Gjonit në Venedik, e mbajti edhe 11 vjet me luftë Shqipërinë deri sa vdiq me vitin 1481, nga se kishin hap varrin e Gjergj Kasteriotit në Lezhë, thonë e la amanet me varros fshehtas pa e dit kush varrin dhe familja e tij emigroi në Francë ku ekzistojnë edhe sot e kësaj dite

pasardhësit e tij. Ky princ kaq i fuqishëm, shume pak kane shkruar për te. Ne Ku-vendin e Lezhës qe paraqiti Kanunin dhe e miratuan nga te dy principatat. Ka zotërua 5 gjuhë. Çdo tiran apo diktator i ka marr ligjet me veti në varr, kurse këtij i kane jetua 600 vjet mbas vdekjes së tij. Ky kanun asht urrye shume nga Partia e Punës se donin ligjet e Kremlinit të Rusisë. Ata nuk njohshin atdhe dhe fe. Ky kanu mbeti vetëm në zonat e pa shkelura dhe nuk la asnjë sheriatin as kurrgjë ligj të huajin. Dukagjini, Puka, Malësia e Madhe, Mirdita dhe Dibra e kanë përdor. Fatkeqësisht pena ka mbet gjithmonë tek ata që kane pas rrogat e larta. Rrogat i kane pas ata si kanë ngrit flamurin e huaj 5 shekuj. Na, që këna mbrojt flamurin e fenë jemi te pakt në numër, por sot jemi të lirë të themi të vërtetën. Unë nuk do te bej përçarje fetar, sepse një Zot ka gjithë bota. Botimet Evropiane botua në Prishtinë të asaj kohe thonë: Shqipërinë duhet me heq nga harta si mos t’ia ndjejmë zënin aspak. Turku vetëm aty gjeti mbështetje të plotë edhe një kulturë te kalbur që ka turku as te nuk e kane shqiptaret. Dukagjini ka mbet i persekutuar qysh në vitin 1481, që ka vdekur Lek Dukagjini në luftime me turkun, në luftime me shkjaun Dukagjini jetoi 100 vjet në shpella, shih Milan Shuflaj. Ngjesh flamurin par krye 5 shekuj në një kohë kur në gjithë Shqipëri ngrihet vetëm gjysme hana e turkut. Kapuçin e bardh me maje që nuk ka shkeljen ashtu si e kane pas zakon malësoret, me u qit raki ose

vene,kane marre gotën dhe kane thane “kjoft lëvdua Krishti “, me qellim për të forcuar fenë e krishtere. Lëshuan fushat e veta, vendet ma të bukura që pate veriu i Shqipërisë dhe jetuan me gazep të madh e me buke thatë, tuj u than të njoftuar e të pa njohur, mirëserdhe. Të gjitha tokat tona ia u ndau turku atyre që ndërruan fenë e tyre. Shtate feudalet që ka pas Shqipëria kane zotërua dy të tretat ë tokës shqiptare. Kush jua ka dhanë?! Dukagjini mbështeti projekt-reformën agrare të Nolit për të marr tokat e veta. Me ardhjen në pushtet të Zogut, ata ishin prapë me opozitën, pra me Nolin edhe i dolën kundra Zogut me arme në dorë, me në krye Ndok Gjeloshi dhe Vaso Kiri, në vitin 1926. Kjo lufte dështoi, sepse nuk u erdhi ne ndihme Puka dhe Malësia e Madhe. Një dite para se të vinte fashizmi në Shqipëri i mori arin dhe iku në Francë. Ardhja e komunizmit në Shqipëri nuk e ka pas burimin tek kato-liket megjithëse edhe një pjese e madhe e myslimaneve e kane vuajt ferrin e tyre. Kleri katolik iu qep maleve dhe mblodhën rinin e asaj kohe dhe bane be në kishën e Kodër Shëngjergjit se, nuk do të bashkë-punojmë me ta edhe mblodhën forcat e shkuan në ndihmë në Nikaj- Mërtur, në Qafen e Kolçit, ku u thye keqas brigada e 6 sulmuese edhe u vra Xhemilja. Në këtë lufte Dukagjini qëndroj deri me 26 nëntor, kur u mor i gjithë Shqipëria. Pra, Dukagjini ka thye tre shtete me lufte: Turkun në qaf të Agrit ne muajin korrik 1910, Malin e Zi në muajin korrik 1915 edhe ka

detyruar të kalojnë në kryqëzimin e dy armëve te ura e Shalës. Në muajin prill 1941 kane vra e detyruar ushtrinë jugosllave të dorëzohet. Me ardhjen e komunizmit, i kane pushkatua Dukagjinit 240 veta plus internimet e burgosjet, mbyt në tortura. Shume prej tyre u pushkatuan pa gjyq se, i kishte than Titoja Enver Hoxhës, armët e mija i ka Dukagjini se, i kishin mbet në Gur të Kuq.

U detyrova të bej një histori të shkurt për ketë zone se, po flitet për ndarje administrative. Duke përshkruar vuajtjet edhe luftërat për mos pranimin e shkeljeve te të huajve dhe tujë mbrojt gjallë zakonet dhe flamurin nacional, po ia bëj të ditur zotit prefekt të Shkodrës se, nuk pranojmë me u bashkua me asnjë zone vetëm me Dukagjinin: Shalë, Shosh, Pult,Temal ,Toplane e Shllak, me qendër në Kodër Shëngjergj. Kjo ka qene qendra e nen prefekturës së Dukagjinit, ka qene qendra edhe rrethit të Dukagjinit, me Nikaj-Mërtur, në një kohe pak para çlirimit. Ka qene komandant Lek Vojvoda , ndërsa mbas çlirimit kanë qene komandant Gjon Marashi dhe Gjelosha Lushi. Kjo që shkruaj, nxitet se, po flitet që mund të mos jete e vërtetë, por para se të ndodhin edhe një here do të bej të ditur Zotit Prefekt se, do të bëjmë thirrje të gjithë dukagjinasve kudo që ndodhen, për tu bashkua sikur motit par tu hedh në protesta në Shkodër, para kryeministrisë edhe para Kuvendit të Shqipërisë.

Përgatitë **DEDE TOKA**

Mirdita përmes liderëve

Me datën 9 maj 2014, në mjediset bibliotekës “Marin Barleti” u bë prezantimi i tre librave monografi, për tre personalitete, “Abati i Mirditës-Prend Doçi”, “Bibë Doda” dhe “Princi pa fron i Mirditës”, me autor dr. Luigj Martini. Kjo ceremoni u organizua nga Biblioteka “Marin Barleti” dhe Shtëpia botuese “Mirgeeralb”.

Pjesëmarrja e plote, me nga poet, shkrimtar dhe studiues te qytetit tone. Morën pjesë dhe nga Mirdita-qyteti i Rrëshenit.

Ceremoninë e hapi, Drejtori i bibliotekës “Marin Barleti, Gjovalin Çuni dhe pastaj dhanë opinione .gjergj marku, ndue gjika, zamilr lacaj, vleshi lindi, nikolin leka....

Në pa mundësi nga ana shëndetësore të marri pjesë në këtë ceremoni, profesor doktor Tefe Topalli, mendimet e tij rreth punës së dr. Luigj Martinit, i lexoi ..., të cilin po e botojmë të plote.

“DR. LUIGJ MARTINI NJË ZA

I FUQISHËM I LETËRSISË DOKUMENTARE”

Nga Prof. Dr. Tefë Topalli

Munduem me e sjellë me këtë titull zanin e krijuesit dhe studiuesit dr. Luigj Martini, jo për faktin e librave të profesionit, si specialist dhe teknolog i letrës, por nisur nga prodhimi i tij shkencor në fushën e letërsisë dokumentare, qysh prej monografisë për fatosin e Malësisë së Madhe, heroit Prekë Cali, në mënyrë të veçantë për ndriçimin dhe ridimensionimin e disa figurave atdhetare të Mirditës: nga Abat Doçi, ndoshta rilindësi a pararilindësi më i shquem i kulturës sonë dhe emnat e mëdhenj të dinastisë princërore të Kapedanëve të Oroshit, për të cilët “mirë e keq për ta përfllitet”, si thotë Gjergj Fishta. E themi me bindje që

secili prej këtyne librave, do të ishte i meritueshëm që autori Martini, të fitonte edhe një titull shkencor në fushë të historisë a të filologjisë. Abati i mirënjohur, Doçi, bani emen në një kohë kur po rilindte ideja për çlirimin e kombit shqiptar nga Turqia. Përveç kësaj, ky patriot i madh, themeloi e kryesoi shoqni kulturore, si ajo “Bashkimi” (këtu në Shkodër), e cila luejti një rol aq të randësishëm në zgjedhjen dhe aprovimin e alfabetit të njësuem shqip, të vitin 1908 (Manastir), u ba promoter i hartimit dhe botimit të librave të parë shkollorë dhe i një Fjalori dygjuhësh (shqip-italisht), me mbi 12 mijë fjalë e që u ba gurëthemeli i leksikologjisë në shkencën gjuhësore shqiptare. Pa u zgajtë mbi këtë vepër monografike, dëshirojmë të vemë në dukje se, ashtu si për vepra tjera autorit i asht dashtë jo vetëm një kohë e mundimshme e kërkimit nëpër qindra dokumente arkivore historike, por kryesisht, për ta sjellë Abatin në kontekstin e epokës së tij: në marrëdhënie me Propaganda Fide, me klerin e huej, me politikat e shteteve evropiane, Italinë dhe Austro-Hungarinë, me Portën e Naltë, pa lanë mënjane raportin me shoqnitë e tjera kulturore në Shkodër e ma larg, ashtu edhe hierarkinë klerikale në Shqipni. Asht bindja e plotë se dr. Luigj Martini, ia del mbanë të përshkruaj në naltësinë e meritue figuren e këtij kleriku atdhetar të klasit të parë, dhe të nxjerr në dukje vlera të panjohtuna deri më sot, të veprimtarisë së tij kulturore dhe atdhetare. Fjalë si këto mund të thoshim edhe për monografinë e plotë kushtue heroit Prekë Cali.

Ajo çka na vjen si ma e randësishme në punën shkencore të dr. Luigj Martinit, asht, pa dyshim, kolana studimore me titull “Mirëdita përmes liderve”, që ka krijuar ai deri tashti për derën e Markagjonëve të Mirditës, që shtrihet në trilogjinë e hartueme brenda 3 vjetëve, çka kupton se autori ka akumulue vite të tana studimi e kërkimi shkencor historik, për të mbërri tek 1 000 faqe:

“Abati i Mirditës, Prend Doçi” (Tiranë, 2012, me 492 faqe);

“Bibë Doda” (Tiranë, 2012, me 197 faqe);

“Princi pa fron i Mirditës” (Tiranë, 2014, me 314 faqe).

Në këtë monografi (vjen e pa pranueshme që Martini nuk e quen asnjënen prej tyre me këtë term!), jepet një tablllo e gjatë e jetës, jo vetëm në Mirditën që synonte të shpallej autonome nga Stambolli, por për gjithë Veriun dhe mbarë vendin

tonë. Kjo paraqitje e një treve me qendresë historike, nuk ishte e re për Mirditën; autori ka sjell dokumente që dëshmojnë se kjo zonë malore “mbeti heroikisht e panënshtueme”, menjëherë mbas ramies së Shkodrës,

më 1479, si shënohet në libra historike që “Tue mos mujtë Turqia me e nenshtue Mirditën me forcë u shtrëngue me ra në marrvëveshje me Gjon Markun e Parë”. Në veprën e tretë, që rreshtuem ma nalt, “Princi pa fron i “mirditës”, dalin në pah të gjitha karakteristikat e një vepre shkencore, në bazë të cilave asht dokumenti arkivor e historik, të cilin Luigj Martini ka mundë me e shfrytëzue në mënyrë shkencore: me citime e me vjelje fragmentare, me të gjithë treguesit e duhun, nisë prej autorëve, organeve të botimit, burimit themelor, vendin dhe kohën e publikimit, numrin e radhën e faqeve e të tjera. Prandaj dhe lexuesi e sheh raportin midis dokumenteve me autorë dhe organe shtypi e vepra historike në gjuhën shqipe me ato që L. Martini ka shfrytëzue në gjuhë të huej e që zakonisht i përkasin një periudhe para themelimit të shtetit të parë shqiptar, 1912. Të gjitha këto prumje janë ose të marra drejtëpërdrejt prej historianit tonë, por edhe të citueme nëpërmjet veprave të tjera të njohuna në historiografinë shqiptare. Vendin e parë, në monografitë e Luigj Martinit e zanë memualet, ditarët, relacionet, letrat dhe raportimet diplomatike të konsujve, ambasadorëve, kançelarive evropiane, me të cilat ka pasë lidhje vendi ynë, apo subjektet politike e shoqnore, që përshkruen autori. Gjithashtu, në radhën e dokumenteve që na vijnë në këtë trilogji “Mirdita përmes liderve”, janë dokumentacionet që janë zbulue

edhe ndërmjet vetë këtyne niveleve diplomatike, ku shkruhet për princat mirditorë: jetën dhe formimin e tyre, synimet, lidhjet me shtetet apo mbretin të tjera pranë nesh ose larg në Evropë, internimet dhe ndalimet

e veprimtarisë së këtyre liderve, makinacionet për t’i shkruar ata, ashtu edhe për ti nxitë, sipas qëllimeve të fuqive të mëdha pro dhe kundër Shqipërisë. Them i me bindje se historiani Luigj Martini ka një njohje të admirueshme të trajtesave shkencore, ka aftësi të kërkojë dhe të mbështetet në burime të kësaj natyrore, të sjellë në librat e vet atë çfarë duhet dhe në masën e duhur; ai arrin të karakterizojë dhe të portretizojë edhe në mënyrë të pavarur prej atyre çfarë kanë thanë e shkruar të tjerët përmbi një fakt, ngjarje, lëvizje, kërkesë dhe për persona të caktuem realë, përherë nëpërmjet veprimit dhe të vërtetës historike. Në literaturën e paraqitur në fund të monografisë së tij të fundit “Princi pa fron i Mirditës”, njihemi me dhjetra burime nga arkivat shtetnore, kalojmë nëpër 71 burime akademike nga autorë të ndryshëm (vendas e të huej) dhe shfletojmë mbi 20 tituj nga shtypi periodik dhe ai i huej. Të gjitha këto, bashkë me 426 fotot, në fund të faqeve të librit monografik, janë të admirueshme për një punonjës shkencor të vërtetë, në fushë të historisë dhe të arkivistikës. Në këtë tubim promovues nuk mund të lamë pa nënvizue se autori i këtyre monografive, studiuesi Luigj Martini, po punon prej vitesh për të ngritë në pedestal emna aq të shquem që na mbetën në kujtesën tonë popullore për kontributin e madh në të mirë të kombit shqiptar dhe kulturës së tij.

Redaksia

FRANÇESKANËT NËPËR DUKAGJIN

Siç duket historikisht Françeskanet luajtën një rrol të rëndësishëm në shkrime, për baza historike që shkruan në mbrojtje dhe përhapjen e katolicizmit, edhe në thellësi të malësive të Dukagjinit, gjatë lëvizjeve të emisionit tyre shpirtëror. Në vitin 1637 si vinë për herë të parë në Shalë dy freten, Benedeta da Saliga dhe Grigorio da Novara, si ma vonë bahet ipeshkvi i Shkodres, (kto shkrime të percjellura nga Gambatista Galate) në Mavriq të Shalës, ku sot quhet Kështjella e “Dakajve” pagëzojnë fëmijë të moshës 13 vjeçar. Me sa duket, në atë kohë Shala nuk kishte famulli, ata shkruajnë për këtë popull ss, jemi krenar për këtë popull mikpritës e dashamires, një popull me varfëri me pak tok, pak bagëti, prodhonin pak misër e të tjera dhe paraqesin nevojën për kujdesin e tyre. Në atë kohë Pulti kishte tre kisha, edhe Shala kalon nën administratën e priftit të Planit. Në Shalë misionaret françeskan shkruajnë rregullisht që nga viti 1754, por në regjistrat ekzistojnë shkrime të viteve 1763, shkrimet e tyre nuk përmendin deri në vitet 1700, Shalën si famulli në veti.

Si mbas shkrimeve thuhet se, atë Antonio da Sora, famullitari i Shalës mbytet prej Turkut në vitet 1649 dhe Shala mbetet pa meshtar të vet. Françeskani Mons Ursini, në vitin 1629 në Pult krezmoj 3 200 vete. Deri në atë kohë nuk dinin luftën që françeskanet po ndërmerrnin kundër muhamedanëve që po bënin kundërt dioqezave katolike. Ai i paraqiti selis së shenjtë këtë mjerim. Në vitin 1696 emëroj Toplanen si qendër të përhershme në shërbim të shumë krahinave si: Mollën e Shoshit, Salca, Nikaj, Palç, Raj, Bujan, Kolgecaj, Kolmekshajt e deri në Tropojë, Gash e Luzhe. Në të njëjtën kohë edhe për Pultin e sipërm, Planit i japin detyrën për të shërbyer edhe Pogut, Mavriqit, Gimaj e Shale dhe Sume. Disa shkrime të ruajtura nga misionaret që nga viti 1335, fakte e gojëdhëna për kishën e Shën Shtjefnit në breg Lumit Shalë. Këtë e vërtetojnë disa troje të rrënuara, ku parashikimet thonë se, ndoshta vendet e Bopistervt a të Sokratit sjellin një serë gojëdhënash që kanë mbërrite deri më sot, si toponime: Abati, që i përket po asaj kohe të kristjanizimit prej Murgjve të shenjtë Shën Vasil. Thuhet nga gojëdhënat e popullit, Zoti ju ulte nga maja e malit për ushqim Murgjve,nga një Dre, dite për dite në mëngjes te kisha e Shën Shtjefnit, dhe kjo maje quhet edhe sot maja e Drenit. Një dite prej ditësh në mëngjes prej majës në vend të Drenit, ulet një Lepur. I pari i Murgjve po e shef e mendon se, aty jeta kishte mbërrit në të sosur. Ata, me gjithë Murgjet largohen për në Deçan. Kisha e Shën Shtjefnit, themelet e saj ishin të hapura në një rreshpe. Kambanorja e sajë, thuhet se, ka qene aq e lart sa kur shkonte me perënduar dielli, bënte hije sipër katundit në Kujë të Beroshit (Kodrën e Beroshit). Kështu për murgët e Shën Neumit, tregohet se shenjtë Shën Gjoni ulte për çdo pranverë, dy arusha prej malit, me i zanë në zgjedh te parmendës, për me lëvruar token, mbasi njëra prej tyre i kishte hëngër një ka. Te kisha e Abatit, vërtetohet se, janë gjet një kumbon e vogël e dy cakore, si të stilit të varreve të Komani, të cilat janë shënja arkeologjike të atyre kohërave. Për bujqit e atyre murgjve, flitet për një vadë në Ded Nikaj, për mbi kishën e shën Shtjefnit se, quhet vada e atë Cinit. Kisha e Abatit u ndërtua nga (murgjve baziljane) në një vendi të përshtatshim, afër rrugës që përshkonte atë rrugë neper male për në lugun e Ndermajnes, e në çdo kohë të keqe e të mirë, nuk fryn ndonjë ere e madhe, as ftohtë i madh. Gojëdhënat e popullit tregojnë se, kur është fillua ndërtimi i kësaj kisha, është fillua në disa vende rreth këtij vendit, por gurët e veglat e punëtorëve të nesërmen në mëngjes u gjetshin po në këtë vend, ku është kisha e Abatit të Shalës sot, Shala munde të jetë vendosur te kjo gurrë, në shekullin e par masë pushtimit Turk. Kisha e Abatit është rindërtua në këtë vend, pas viti 1637 nga Françeskanet në funksion të gjithë Shalës. Dukuri të mbetura në popullin e Dukagjinit nga murgjet e parë si kristjanizuen për herë të parë këto vende, mbeten si shenje e tyre zierja e mazës, çuarja e bukës te varret për të vdekurit, me bë qirinj për të vdekur, me u sjell me qirinj (fi) rreth varreve të ndezur,me bë bukën në lamë, dhe festa të veçanta të vëllazërive si mund të vij edhe nata e Shën Gjoni të Shalës.

Shala përmendet në vitin 1461 kur ishin në një mosmarrëveshje për kufi me Pultin, ku thuhet se, nga Dibra kishte mbërrit Gjergj Kastrioti në Mavriq të Shalës, ku quhet sot Kështjella e “Dakajve”, për zgjidhjen e kësaj çështje. Ai kishte pagua paret vet, për rregullimin në mes dy krahinave të kësaj pjese territorit që ishte bë ngatërresa. Përsëri përmendet në vitin 1671 nga atë de Gaspri, këto shkrime të dokumentuara nga misionaret françeskan të përkthyer nga gjuha Italiane, Spanjolle, Franceze e një bazë e madhe nga Françeskanet Çek.

Përgatitë **MARTIN SOKOLI**

THETHI NË HISTORI

Thethi për here të parë shfaqet i dokumentuar në vitin 1485 në Defterin e Sanxhakut të Shkodres, me emrin Fusha. Atë vit numëroheshin 7 shtëpia. Popullsia i përket fisit Ilir të Labeateve. Thethi është vendbanim shumë i hershem, kjo e bazuar në të dhënat historike dhe zbulimet arkeologjike. Në Theth kanë banuar Oksetet, Berbatet, Vladet e Kelmendasit e të tjerë. Prandaj edhe shtëpitë e para nuk dihet se cilit fis i përkasin. Një gjë është e vërtetë se, banoret e Thethit nuk janë të rinjë, pra bie poshtë thënia, here me shpoti e here me gjithë mend se, këtu kanë dal çoban me verua fillimisht e pastaj janë vendos përgjithmonë. Sipas të dhënave këta banor i përkasin fisit të Ahcayve, të cilët kanë meritën e shpëtimës se Shalës, Shoshit e Pultit nga Sanxhaku i Dukagjinit me qendër në Pejë, dhe e bashkojë këtë zone me Bushatlinjet e Shkodres, falë marrëveshjes të negociuar nga Can Deda.

Pra, arritën të çojnë në vend atë pa drejtësi të bërë nga Turqit në shekullin e XVI, të cilët e izoluan nga Shkodra e Malësia e Madhe, duke e bashkuar me sanxhakun e Dukagjinit. Qendra e sanxhakut ishte Peja, me qindra kilometra larg, ndërsa largësia e Dukagjinit me Malësinë e Madhe e me Shkodren ishte

nga 10 deri në 75 km. Pushtuesit turq nuk e bënë pa qellim këtë izolim, e bënë për tua bërë më të vështirë jetën këtyre tre krahinave. Mbase edhe për tu bërë presion për të ndryshuar besimin fetar, nga katolik të ktheheshin në besimin mysliman. Qëllimit nuk ja arritën as për 5 shekuj. Pra, duhet tu jemi mirënjohës fisit Ahcayve, që arritën te bashkojnë këtë zone me Shkodren e historisë e të kulturës.

Duke vazhduar përsëri me historinë. I pari që e përmendë Thethin në hartën e vitit 1688 është Cenoreli që i takon 325 vjet më parë.

Natyra, Thethit i ka dhuruar çdo gjë: livadhet, pyjet, ujin, klimën, majat e larta, të cilat e rrethojnë si kurorë. Por më e rëndësishme është se ka një popullsi për tu admiruar, burra e gra kreshnike sa përdorej shprehja, si me qenë prej Thethit. Bukuritë e vendit dhe banoret me besë e burrëri kanë ngjall interes të veçantë për shqiptaret, por edhe për të huajt. Kjo vërtetohet se, në vitin 1917 shkon në fshatin Theth at Shtjefen Gjeçovi, i cili shkruan për bukuritë dhe banoret e tij, duke e bërë të njohur jo vetëm në Shqipëri, por edhe më gjerë. Kjo e të tjera kanë bërë që, në vitin 1921, ndërtohet shkolla nga kryqi i kuq Amerikan. Ndërsa në vitin 1936 përfundon ndërtimi i

◀ rrugës automobilistike dhe në vitin 1937 hapet një agjenci turistike si dhe ndërtohet një hotel në lagjen Okol. Filledën turizmi e ka në vitin 1879 kur shkojnë për të pushuar një grup françeskanesh.

Banoret e këtij fshati janë të njohur, ashtu si gjithë popullsia e Dukagjinit për burrëri, trimëri, besë e bujari, këto të trashëguara brez pas brezi. Këtu kane jetuar njerëzit e punës e të pushkës, madje këto të dyja të gërshetuara ne mes veti. Në saje të punës, ata kane ngritur nivelin e jetës, por edhe kanë luftuar me pushkë në dorë kundër çdo armiku. duke bllokuar të gjitha qafat e grykat. Prandaj edhe fshatin nuk e ka push-tuar asnjë armik. Çdo lagje e Thethit ka pasur burra në zë, të cilët kanë udhëhequr e drejtuar fshatin. Lidhjet e

ulli e këtyre burrave, që marrëdhëniet me fqinjët kanë qenë të mira, ose e thënë ndryshe: Thethi ishte një lidhëse për krejt zonën e Dukagjinit me Shkodrën, Malësinë e Madhe, me Plavë e Guci dhe Malësinë e Gjakovës e më gjerë. Nuk mohohet se zhvillimin më të madh Thethi e pati pas çlirimit të Shqipërisë. Ashtu si gjithë vendi edhe këtu u benë ndryshime rrënjësore. Kryesorja ishte se, fillojë rritja e mirëqenies dhe normaliteti i jetesë. Tregtia mori zhvillim, u hapen shkolla. Fillojë shërbimi shëndetësor, i cili i pa njohur deri atëherë. Siç, tregojnë se për një aspirinë (kokërr krejt) duhesh me shkua te frati Kirit për ta marrë e te tjera. Në kujtesë ruhen disa kuadro, të cilët u angazhuan me njëherë në mbështetje të sistemit që erdhi në pushtet. Nder të tjerë do të

dine të gatujnë bukën e grurit dhe tha: "... Se do ju sjellim gra nga qyteti për tu mësuar se si prodhohet buka e grurit ...!". Me sedrën e vajzës malësore u ngritë File Shytja, e cila mbante veshë kostumin tradicional të vajzës malësore, e cila më shumë ngjasonte në "shtojë-zo vallet" se në Filen vetë. E tha në mes të tjerave se. "... problemi i furnizimit me misër nuk shtrohet se, nuk dimë me gatu bukën e grurit gratë e vajzat thethjane. por prodhimi bukës së misrit kërkon më pak kohë. Thethjanet dinë me gatu, pite, lakror, byrek e te tjera".

Arritje pati në ekonomi si hapja e kanaleve per ujitje, qe më i madhi ishte vada e lumit, por u riparuan shumë të tjerë. Këto arritje e të tjera bënë qe autoritetet të ngrinin kooperativën bujqësore, nder të parat në

hëhequr nga këta kuadro largpamës, bënë qe Thethi të bëhet i njohur jo vetëm brenda, por edhe jashtë vendit. U ngritë shumë niveli arsimor e kulturor i banorëve. Arriti që Thethi dhe Pusteci i Korçës te shpallen fshatrat më të pastra në Shqipëri, e shpallur në një anketë të kohës. Kjo plejadë kuadrosh duhet të kujtohen e respektohen e jo vetëm këta, por edhe plejada e më vonshme, të cilët punuan me ndershmëri e me përkushtim. Kjo vazhdon edhe me plejadat e sotme, të cilët kane me shume mundësi veprimi se, demokracia hapë shumë rrugë. Për Thethin kryefjala është turizmi. Janë me dhjetëra bujtina e hotele, të cilat presin e përcjellin me mijëra vizitor vendas e të huaj. Krahas klimës e ujit, interesin vizitoreve jua shtojnë shtëpitë muze, kanioni i Grunasit dhe

forta i kanë mbajtur jo vetëm brenda fshatit e krahinës se saj, por edhe me fshatrat e krahinat e tjera. Lidhje të forta e të qëndrueshme kanë pasur me qytetin e Shkodrës. Këto e të tjera kanë bërë që familje të njohura Shkodrane të dalin me verua në Theth. Mundë të veçoja, familjet e Nush Topallit, Ernest Koliqit e Hasan Kadukut e te tjera, qe kane qene përherë te pare rreth viteve 1930. Ndonëse kanë kaluar shumë vite, mundë të mos i përmendë të gjithë ata burra të shquar të fshatit tone. Për ndonjë harresë ju kërkojë falje të afërmeve të tyre. Në mes të cilëve do të veçoja Sadri Luken, Pjeter Gjoken, Tulë Vaten, Nikë Shytanin, Tom Kolen, Zog Sokolin, Shytan Preken, Keq Vuksanin, Zef Kolen, Sokol Marashi, Dedë Ndreu, Lek Curin, Mark Kola e te tjerë. Falë mençurisë të këtij pop-

veçoja. Nikoll Zenelin, Pashko Qerimin, Shuk Kolen, Lulash Markun, Mark Ujken, e te tjerë. Falë rrugës automobilistike e shumë faktorëve të tjerë, Thethi u bë qendra tregtare për krejt Dukagjinin dhe Nikaj- Mërturin, por kryesorë ishte se kuadrot, të cilët drejtonin tregtinë e grumbullimin ishin kuadro vendas, qe mundë të veçojmë Dedë Marashi, Ndue Pali. Ndue Kola, Martin Ndoka, Zef Preka e te tjerë. Duhet të pranojmë se jeta po gjallërohej, arsimi e shëndetësia gjithnjë ishin në përparim. Nuk më harrohet aty nga vitet 1956, kur për vizitë në Theth vjen Liri Belishova, Anëtare e Byrosë Politike të K. Q. P. P. SH. Në fjalimin e saj në mes të tjerash tha se: Furnizimi me drithëra buke do behet me grurë e me misër. Banoret ngritën problemin se ne kërkojmë më shumë misër. Me sa duket ajo dyshoj se nuk

veri. Kooperativë eci përpara, u rriten të ardhurat për ditë pune. Pati nxitje të investimeve si në pyje e kullota. U ndërtua H/centrali i pare në të gjithë zonën e mjaft arritje të tjera. Këto arritje kanë në themel punën e pa lodhur të plejadës së kuadrove të Thethit, të cilët ishin bijë të këtij fshati. Prej tyre mund të veçojmë: Nikë Toma, Mirash Ndou, Zef Gjergji, Lekë Simoni, të cilët drejtuan shumë sektor. Por dua të theksojë se Nikë Toma si kryetar i pare i kooperativës i dha një shtytje të madhe zhvillimit të këtij fshati. Po të njëjtën gjë mund të themi edhe për Zef Gjergjin, të cilin e zgjodhën kryetar kooperative në Shosh. Kuadro të nderuar ka pasur shumë Thethi, dhe po veçojë Mark Prelën. Fran Mollen, Pal Mhillin, Lulash Gjeloshin, Kol Preken e te tjerë. Puna bërë nga këta banorë të ud-

me dhjetëra shpella karakteristike. Impulse të mëdha i japin edhe specialistet e ri, qe mundë të veçojë: Lekë Shkafen, Roza Rupaj, Pëllumb Çarku, Drita Shyti e te tjerë, të shkolluar në shumë degë, por edhe ne turizëm që i japin më shumë zhvillim në parametra bashkëkohorë këtij fshati.

Kur flasim për Thethin nuk përjashtojmë aspak zonat e tjera pjesë e tyre jemi dhe ne, siç janë Shala, Shoshi e Pulti, ku lidhjet në mes tyre janë me qindra fije. Por kryesorja që na lidhin janë traditat e shkëlqyera të kësaj zone. Në këtë shkrim u ndala me Thethin, gjithsesi unë i qëndrojnë fort këngës se, "Atje mbretër janë të tanë!"

Përgatiti NDUE ZIÇI

Kush është Astrit Kosturi?

Vitet e fundit njihet si kryetari i një lëvizjeje popullore në Shqipëri, që ka startuar katër vite më parë, me emrin “Lëvizja për Drejtësi e Shqipëtarëve”. Dikush e njeh prej më shumë se dhjetë librave të tij të botuara me letërsi, refleksione e publicistikë. Dikush e ka parë Astritin si mësues, officer e dikush tjetër si njeri të thjeshtë e punëtor, “biznesmen” e politikan. Po kush është realisht Ai, që në rrjetet sociale ka tërhequr vëmendjen me kopertinën e librit të tij të fundit “Një zë që vëngon”? Për këtë iu drejtova me disa pyetje, që i priti me dashamirësi dhe kënaqësi të veçantë.

Z. Kosturi, na thoni diçka rreth vendlindjes dhe origjinës tuaj, nëse mundeni?

Astrit Kosturi: Me kënaqësi dhe ndjehem i nderuar t’u përgjigjem petjeve tuaja! Jam lindur në një fshat të largët të Gramshit, por me histori e kulturë të veçantë, me natyrë të mrekullueshme dhe njerëz të fuqishëm e të mençur. Ky fshat quhet Shënepremte dhe është kufi me Korçën. Ndoshta mardhëniet miësore e tregëtare me Korçën e kanë bërë vendlindjen time të qytetëruar dhe të dallojë nga zonat përreth.

Jam lindur në fund të dhjetorit 1958, pikërisht në natën e ekuinoksit dimëror, që shënohet si nata më e gjatë e vitit. Kalova fëmijërinë deri në moshë trembëdhjetë vjeçare, dhe më pas u largova për të ndjekur studimet në shkollën Pedagogjike të Elbasanit, për mësues. Më pas për të mos e zgjatur shumë këtë pikë të pyetjes tuaj, kam qënë gjithnjë në “udhëtim”, me studime dhe punë njëkohësisht. Për shkak të rrethanave të mia familjare, por dhe prej dëshirës dhe pasionit për studim e punë.

Profesioni që kam dashuruar ishte ai i mësuesit. Akoma nuk më hiqen nga mendja ato ndjesi të bukura kur përpara syve të fëmijëve ndihesha i lumtur, sit ë isha më i dituri, mbrojtësi dhe modeli i tyre. Por, në kërkim të një jete më të mire dhe me hapsira më të gjëra se sa ato që më jepte fshati im, e braktisa këtë profesion, për të vazhduar shkollën ushtarake në degën kimi dhe Fakultetin Bio – Kimi njëkohësisht, si dhe Akademinë Ushtarake, përsëri në degën kimi.

Pra, ju nuk keni mbaruar për letërsi, por shkruani?!...

Astrit Kosturi: Po, kam shkruar qysh herët, që në 8-vjeçare!... Nuk e di si lindi ky passion, por ndoshta nga kërkesat e larta që kishte shkolla e atëherëshme, sidomos Pedagogjikia, për nxënësit e mirë, që i inkurajonte në rrethet jashtëshkollore. Kam shkruar pak poezi fillimisht dhe kryesisht në prozë, tregime e novella, por edhe refleksione e publicistikë.

Po libri I fundit...?

Astrit Kosturi: Libri i fundit, "Një zë, që vëngon", është një përmbledhje publicistike e viteve 2003 – 2013, ndoshta si pasojë e qënies time tepër aktiv, ndaj problemeve sociale, mardhënieve direkte që kam patur me njerëzit dhe pamundësisë për t’i ndihmuar ata. Vetë jeta dhe vështërsitë e saj, në këto vitet e mbas ’90-s, më bindën se shoqëria funksionon djallëzisht, prej disa duarve të dukshme e të padukshme.

“Një zë që vëngon”...!! Është një ofshamë e ardhur pikërisht prej këtyre gjurmëve jetësore, të një udhëtimi të vështirë, nëpërmjet të cilit kam dashur të bëhesha sa më i mirë dhe i vlefshëm për familjen dhe njëherazi, i devotshëm për shoqërinë.

Është një gulç dhe britmë, që vjen prej gjurmëve të humbura të fisit tim, të familjes time, që priti e përcolli aq shumë njerëz në konakun e saj të shtruar me ndershmërinë dhe bujarinë e dy prindërve të mi, prej origjinës dhe atij kodi gjenetik me

emrin “Kosturi”, që përbën edhe krenarinë time.

Ju keni ditur të bëni shumë gjëra në jetë: mësuesin, oficerin, shkrimtarin, median, politikanin dhe biznesmenin, që ju e shkruani gjithnjë në thonjëza! Përse?

Astrit Kosturi: Me thënë të drejtën kur disa njerëz më prezantojnë se jam biznesmen, ndjehem i fyer. Nuk më pëlqen të jem biznesmen, sidomos kur Shqipëria është mbushur me bisamenë, që me mekanizma shteti dhe me fonde publike bëhen të fuq-

mi (gruan dhe dy fëmijët) të meren me të, dhe jo me punë shteti, për të qënë më të lirë e më të pavarur, në kuptimin e vërtetë të fjalës. Për të mos patur asnjë pikë takimi me faturat dhe listëpagesat e shtetit. Jam i kënaqur me punën e tyre, pasi emri “Kosturi” është bërë tepër i njohur dhe aktiviteti i pagëzuar me këtë emër, ka mbetur si pikë referimi për qytetarët e Gramshit.

Pra, kuptoj se ju keni ndërtuar një komoditet familjar, por dëshironi të bëni të tillë edhe shoqërinë shqiptare!

ishëm dhe të zotë. Për mua ishte një “aksident”, që më duhej të largohesha nga laboratorit dhe libri e të përfundoja në rrugë si i papunë. Pra, pas përmbykses së sistemit në vitet 90, të ashtuquajturat reforma më futën në radhët e ushtrisë së të panunëve. Isha i detyruar të lija studimet e orëve të vona dhe të merresha me biznes!... “Biznes!...”, D.m.th. të bëhesha hamall, duke blerë në Tiranë mallrat ë ndryshme, për t’i shitur në Gramsh dhe fshatrat e tij. Aspak nuk e kasha për turp të punoja e të ftioja diçka në këtë rrugë të panjohur ku qëllimi ishte punësimi për t’u ushqyer! Por, kur ata që na vranë ëndërrat intelektuale, duke të hedhur në rrugë; dhe më pas të quajnë biznesmen, për të parë si objekt gjahu, kjo ishte fyese dhe e dhimbshme.

Kështu, prej këtyre viteve jeta ime mori një drejtim krejt tjetër. Isha nisur drejt një rruge të panjohur, siç ishte biznesi, por që pas disa kohësh më bëri me disa para’. Njëkohësisht më solli dhe frustum, pakënaqësi e makth, për faktin se humba investimin e bërë për shumë vite në karrierën intelektuale. Nga i gjithë ky fatalitet, nga kjo situatë e krijuar, nxora një mësim të madh, që ndoshta ju vlen dhe të rinjëve: Me vullnet e përkushtim mund të arrihet çdo sukses, edhe në biznes! **Aktualisht, merreni me biznes?...**

Astrit Kosturi: E thashë edhe më lartë, biznesi ishte një aksident për mua, që zgjati gati dhjetë vjet. Kam që prej vitit 2000, që kam hequr dorë, duke lënë familjarët e

Astrit Kosturi: Ndoshta nuk do ta quaja komoditet familjar, pasi ata vuajnë çdo ditë, por edhe unë gjithashtu vuaj duke mos i ndihmuar fare familjarët e mi, për arsyet e angazhimit tim publik, që mbështetet gjithnjë tek financat familjare. Me ç’ka bëj, nuk pretendoj se po ndërtoj komoditetin e shoqërisë shqiptare, por përpiqem të bëj atë që dua dhe besoj, që dhe shoqëria të jetojë normalitetin dhe humanitetin e domosdoshëm.

Pra, kjo eshte Jeta ime, ku në themel janë pasioni dhe përkushtimi!...Një Jetë e ngritur mundimshëm dhe me shumë vështërsi e peripeci, pengesa e sfida, në arsimimin dhe karrierën time intelektuale, por vetëm me vullnet, punë dhe djersë, pa kurrëfarë mekanizmash shteti apo ndërhyrje miqësh!

Kthehemi sërish tek letërsia! Ju jeni për letërsinë e angazhuar, që shkrimtari të jetë aktiv në denoncimin e së keqes dhe ndërtimin e sistemit të vlerave?

Astrit Kosturi: As më shumë dhe as më pak, përpiqem të bëj atë që kanë bërë shkrimtarët e tjerë kudo në botë, kur shoqëritë e tyre vuanin, siç vuajnë shqiptarët sot. Pra, unë mendoj se shkrimtari dhe letërsia duhet të jenë të angazhuara, të jenë në ballë të epokës. Gjithë ky regres shpirtëror që ka pësuar shoqëria shqiptare në këto njëzet e katër vjet tranzicion, ka ndodhur dhe për faj të shkrimtarëve, të intelektualëve, të elitës kombëtare që nuk kanë qenë në ballë të aksionit për progres

të gjithanshëm të shoqërisë shqiptare.

Dhe për këtë kaluat në politikë. Ku kërkonit të arrini me nismën tuaj politike, me “Lëvizjen për Drejtësi të Shqiptarëve”?

Astrit Kosturi: Letërsia është një mundësi që i ofrohet shkrimtarit për të bërë luftën e tij të radhës për drejtësi dhe progres por kjo nuk mjafton. Politika është e lidhur drejtpërsëdrejti me fatet e njeriut dhe të kohës së tij. Për fat të keq, politika jonë, në vend që të ndikojë në frenimin e këtij regresi të rëndë shpirtëror, këtij kolapsi moral e degradimi social, iu ka paraprirë atyre, për interesat e saj dritësh-kurtëra. Në fakt, arsyeja më madhore që unë kam tentuar dhe tentoj të hyjë fuqishëm në politikë, është dhimbja që kam për shkatërrimin e shpirtit njerëzor në këtë epokë shfryrjesh instinktive, ku e keqja brenda nesh ka dalë në sipërfaqe dhe ka vërshuar jashtë, në jetën sociale, ekonomike, politike të vendit tonë.

Prej këtij angazhimi të përditshëm dhe prej disa vitesh, janë bashkuar mjaftë njerëz të pastër e dinjitozë, dhe mendoj se gjatë rrugës do të ketë edhe shumë të tjerë, që do të bëhen pjesë e Lëvizja për Drejtësi e Shqiptarëve (LDSH), siç dhe ka ndodhur deri tani.

Si ndjehesh prej vlerësimeve që të bëjnë miqtë dhe kolegët e tut ë politikës apo letrsisë?

Astrit Kosturi: Së pari politikanët, kjo klasë politike e këtyre 24 viteve nuk të vlerëson, port ë bën qejfin, kur u duhesh. Ata zotërojnë mjeshtriisht, artin e hipokrizisë. Ata që më vlerësojnë janë të ngjashmit, njerëzit e thjeshtë dhe kolegët shkrimtarë e poetë. Vlerësimet e tyre janë një motiv më shumë, janë një obligim që më lind së brendshmi dhe kërkon të bëhem vërtetë ashtu siç ata e dinë se jam. Për shembull, poetja Fatime Kulli, thotë se unë shkruaj ... “me gjuhën e qartësisë, me gjuhën e së vërtetës, me gjuhën e "rebelimit" qytetar, si një Selman Ruzhdië shqiptar”. Një poet tjetër, Spasse Thanasi thotë: “Ai bën me fjalën e vet të ndërgjegjshme, të lëkundën muret e politikës shqiptare dhe bëhet misionar në luftën kundër varfërisë sociale, fenomeneve të prostitucionit dhe abuzimeve me drogën”. Etj. Etj. Vlerësime që më bëjnë të jem i palodhur dhe i pandalshëm në rrugën që ata më shtrajnë, si një pritshmëri dhe risi për jetën social – politike në Shqipëri.

Urime z. Astrit Kosturi dhe uroj të takohemi sërish me Ju, me një intervistë më të gjërë e më të detajuar!

Astrit Kosturi: Faleminderit, Juve për vëmendjen që treguat ndaj përpjekjeve të mia, duke u ndjerë akoma më i obliguar, për t’a çuar më tej këtë rrugënisje popullore dhe humane për një shoqëri më të drejtë më të barabartë dhe me dinjitet njerëzor e kombëtar!

Intervistoi: **Gjin Musa**

GJERGJI YNË I DASHUR

Nuk janë bërë dy muaj që së bashku me Gjergj Çunin shkruam për ndarjen nga jeta të ish mësuesit tonë të parë, Mhill Leka. E kujt do tija merrte mendja që unë sot të shkruaja për vetë Gjergjin, për të njëjtën gjë, për ndarjen nga jeta të tij.

Ai u nda nga jeta në mëngjesin e 15 majit 2014, në mënyrë të pa pritur dhe të parakohshme.

Nuk e desha kurrësi që të shkruaja këto rreshta sot, por sigurisht as lexuesi nuk do ta dëshironte që ta merrte në dorë dhe të lexonte këtë shkrim lamtumire për Gjergj Çunin, për përcjelljen e tij për në banesën e fundit, të këtij kryefamiljarit, bashkëshortit, prindit, shokut, kolegut dhe mikut tonë dhe të gjithkujt që u takua me të, Gjergj Çuni. Personalisht kam edhe një arsye më shumë sepse qemë bashkëfshatarë, bashkëmoshatarë, bashkëpunëtorë, qemë shokë fëmijërie, rinie, por edhe të moshës së pjekurisë.

Gjergj Çuni u lind në Thethin e bukur dhe i tillë u lind dhe u rrit. U lind në një familje me nevoja ekonomike, si gjithë të tjerët, por në një familje dhe rreth familjar shumë të respektuar në fshat dhe krahinë. Ai u rritë në mes dashurisë familjare dhe shumë i dashur u bë edhe vetë.

Vdekjen e kemi detyrim të gjithë, por ndarja para kohe dhe e pa pritur rrisin dhimbjen, shtojnë lotët, zgjojnë dhe thellojnë kujtimet. Një gjë e tillë u ndodhi të

gjithëve kur morën lajmin e vdekjes së tij, u ndodhi atyre që morën në pjesë në përcjelljen e tij për në banesën e fundit, por edhe atyre që nuk patën mundësi të merrnin pjesë në këtë ceremoni dhe me

humbjen e tij e përcollën nga larg. Ai nuk qe vetëm familjar dhe prind i shkëlqyer, por edhe shok e mik i kujt do që u takua me të.

Në jetën e tij, Gjergji ynë i dashur, siç

i thoshte me të drejtë një miku i tij, nuk diti që të krijonte kundërshtar, të krijonte apo të nxiste konflikte, por vetëm respekt e dashuri rrezatonte. Ky njeri që sot nuk jeton më punoi në shumë detyra shtetërore dhe shoqërore që nga Saranda, Librazhdi, Shkodra dhe krahina. Ai ishte i kudogjendur dhe kudo pati rezultate shumë të mira.

Punoi për shumë vite në drejtimin e veprimtarive kulturore dhe kulturë rrezatonte kudo.

Përveç punëve të kahershme dhe atyre të zakonshme të kohës, Gjergji qe një nga anëtarët më aktiv të Shoqatës "Atdhetare Dukagjini", i papërtueshëm, ndihmës në zgjidhjen e problemeve që kishim, bashkëpunëtor i rregullt i gazetës "Dukagjini", pasqyrues i vlerave të krahinës dhe propagandues e përhapës i saj.

Ishte pasardhës shumë aktiv veterani.

Gjergji, për punën e tij është dekoruar me disa medalje dhe tituj nderi.

Si shokë të gjithëshëm ruaj kujtimet më të mira që mund të ruhen për një shok e mik. Ishim bashkë në shumë e shumë punë e veprimtari brenda dhe jashtë fshatit. Ishim të vegjël, por shumë dashamirës me njeri tjetrin, nuk kishim shumë, por ato që kishim i ndanim bashkë. Këto janë kujtime të thjeshta, por shumë domethënëse për vetë faktin se kurrë nuk u shuan.

Ndarja para kohe dhe në mënyrë të pa pritur nga jeta e Gjergjit tonë të dashur pikëlloj bashkëshorten Katrinë, fëmijët e tyre Gëzimi, Arta, Kreshniku dhe Dritani,

nipat dhe mbesat e tij, familjarët dhe të afërmit e tyre, miqtë dhe dashamirët. Hidhërimi dhe keqardhja shikohej në sytë dhe fytyrat e të gjithë atyre që morën pjesë në dhe që ishin të shumtë.

Gjergji u largua para koha nga kjo jetë, kur të gjithë ne kishim nevojë përsëri për të, kishin nevojë bashkëshortja, fëmijët, megjithëse të rritur, por fëmijët kanë nevojë gjithmonë për prindin e tyre, kishte nevojë shoqëria, kishte nevojë rruga për hapat e tij, kishte nevojë salla për praninë dhe duartrokitjet e tij, kishte nevojë kuvendi e ndeja, kishte nevojë arti e kultura popullore e krahinës dhe më gjerë, kishin nevojë nipat e mbesat për përkëdheljen e dorës së tij, për zërin e ëmbël të tij, për këshillën e tij, kishte nevojë Thethi, kishte nevojë Dukagjini, kishte nevojë gazeta "Dukagjini" për bashkëpunëtorin, shpërndarësin dhe propaganduesin e saj të fuqishëm.

Pjesëmarrja e shumë e njerëzve në përcjelljen e tij janë tregues i mirënjohjes dhe respektit që gëzonte.

Shoqata "Atdhetare Dukagjini", dhe kryesia e saj e përcolli me shumë respekt anëtarin e saj të devotshëm. Ndarja është e vështirë, aq më tepër kur vdekja është e madhe, është e parakohshme dhe e pa pritur, por jeta është e pamëshirshme, ajo duhet përballuar. Kemi besim të plotë se kjo humbje do të përballohet, nga familjarët dhe të afërmit, dhe nga të gjithë ata që e dëshën, me dhimbje, por dhe me guxim. Qofshin dhe e kujtofsnin!

Pushofsh në paqe miku dhe shoku ynë, pushofsh në paqe shoku im.

Luigj SHYTI
Shkodër, maj 2014

FIGURA TË SHQUARA TË DUKAGJINIT

MARTIN CAMAJ

ERNEST KOLIQUI

NDREKË LUCA

LIN DELIA

Prof.Kol Prella

REDAKSIA

Kryeredaktor: Lazër Kodra
Redaktorë: Lazër Stani, Roza Pjetri, Prelë Milani, Luigj Shyti, Suela Ndoja, Zef Nika, Zef Gjeta, Lulash Brigja